Jaarverslag 2023

Stichting Erfgoed, Natuur en Landschap

- Nationaal Landschap Zuidwest Fryslan, bezoekerscentrum Mar Klif
- NME-netwerk Groen Doen
- Museum Joure

Inhoudsopgave

Van het bestuur en directie **3**

Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân **5**

Nationaal Landschap Zuidwest-Fryslân 6

Bezoekerscentrum Mar en Klif 6

Publiekseducatie voor volwassenen 8

Educatie gericht op kinderen 11

Communicatie Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân 13

Netwerk Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân 13

Aanjager Nationaal Landschap 14

Vlindertuin van Lemmer 14

Want Groen moet je doen! **15**

Ontstaan van Groen Doen 16

Groen Doen-aanbod in 2022-2023 16

Duurzaamheid 18

Organisatorische ontwikkelingen 18

Contacten partners 19

Contacten scholen 19

Netwerken 20

Bekendheid Groen Doen 20

Museum Joure, daar maak je het! **21**

Inleiding 22

Bezoekersaantallen 22

Gebouwen en vaste presentaties 22

Herinrichting koffie/thee-expositie 22

Wisselexposities 23

Evenementen en activiteiten 24

Groepsontvangsten en rondleidingen 25

Kinderen en scholen 25

Publiciteit 26

Collectie 26

Medewerkers-/vrijwilligersgroepen 29

Herijking Museumregistratie 32

Sponsors en Vrienden van Museum Joure 32

In de planning 32

Organisatie stichting Erfgoed, Natuur en Landschap 33
Het bestuur en cultural governance 33
Medewerkers per 31/12/2023 34
Vrijwilligers 34
Code Fair Practice 35
Financiën 37
Bijlage 1. Jaarverslag Vlindertuin Lemmer 2023 39
Bijlage 2. Verslag Gaasterlandse Natuurweek 2023 40
Bijlage 3. Overzicht deelname Groen Doen voorgaande jaren 42
Bijlage 4. Werkzaamheden t.b.v. VVV Waterland van Friesland 45
Bijlage 5. Aanwinsten Museum Joure 47
Bijlage 6. Een beknopte geschiedenis van Museum Joure 50
Bijlage 7. Jaarverslag Histoarysk Wurkferbân Skarsterlân (HWS) 2023 51
Bijlage 8. Bezoekers Museum Joure 55
Bijlage 9. Sponsors 47
Bijlage 10. Kritische Prestatie Indicatoren 57
Bijlage 11. Social Return on Investment (SROI) 59
Bijlage 12 Nevenfuncties bestuursleden 60

Van het bestuur en directie

Tijdens het maken van het jaarverslag kijken we altijd terug naar alle activiteiten die we in het afgelopen jaar hebben ondernomen. Die kunt u terugvinden in dit uitgebreide document. Het is ook een moment waarop je gevoelsmatig 'de stand' opmaakt. Kijken we met een goed gevoel terug? Op hoofdlijnen is dat zeker het geval.

Het afgelopen jaar was het eerste in lange tijd dat we helemaal zonder coronamaatregelen konden werken. Dat gaf de mogelijkheid om ook weer vooruit te kijken, plannen te maken en uit te voeren. Prettig is dat!

In 2023 zijn de energieproblemen bij Museum Joure aangepakt. Een deel van de panden is door de eigenaar – stichting Kofschip – verduurzaamd. En met de andere panden profiteren we van de dalende energieprijzen. De totale kosten blijven hoger dan vroeger, maar het probleem is minder groot dan eerder verwacht.

De bezoekersaantallen bij Museum Joure namen fors toe. Ruim 27.500 waren dat er in 2023. Dat is hoger dan tevoren, met uitzondering van het jaar van het DE-jubileum in 2003. We profiteerden dit jaar van een regenachtige bouwvak en de Open Museummaand, maar zien ook los daarvan meer bezoek. In 2023 is ook de vaste presentatie over DE vernieuwd. De nieuwe inrichting is nog niet af, maar laat al wel een aantrekkelijk en goed verhaal over de geschiedenis van DE zien.

Wat betreft het Nationaal Landschap, daar was een belangrijke stap de presentatie van het plan van aanpak door de Aanjager. Hoe dat plan gefinancierd moet worden, is nog enigszins de vraag, maar een heldere lijn is wel geschetst. Ondertussen blijft bezoekerscentrum Mar en Klif een mooie plek om heel veel mensen te laten zien hoe het Nationaal Landschap is ontstaan en wat de waarde daarvan is. Onze cursussen en workshops dragen bij aan de kennis over het landschap, de waardering en het gevoel dat we goed voor het landschap moeten zorgen.

Fijn is ook dat de samenwerkingsovereenkomst met beide gemeenten voor Groen Doen weer getekend is. Daarmee is de financiële basis onder dit mooie netwerk voor natuur- en duurzaamheidseducatie weer voor 4 jaar vastgelegd. Heel veel scholen maken hier gebruik van.

Al met al was 2023 een druk jaar, waarin veel gebeurde. Ook een jaar met financiële zorgen, door de gestegen energieprijzen, salarisstijgingen door wijzigingen in de cao en in z'n algemeenheid: een hoge inflatie. Dat bracht veel zorgen mee. Het is superfijn dat zo veel mensen de schouders onder onze organisatie zetten. Al onze vrijwilligers natuurlijk! En de Vereniging Vrienden van Museum Joure, die allerlei acties organiseren waarmee de zonnepanelen betaald worden. En niet te vergeten de gemeente, die een aantal compensatiesubsidies beschikbaar stelde. Met hulp daarvan hebben we in 2023 toch weer zwarte cijfers kunnen schrijven. De conclusie is, dat we al met al met een goed gevoel op het afgelopen jaar terug kijken.

Bestuur en directie stichting Erfgoed, Natuur en Landschap.

Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân

Bezoekerscentrum Mar en Klif

Nationaal Landschap Zuidwest-Fryslân

Het Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân is een belangrijk onderdeel van het werk van onze stichting. Deze regio is door het rijk in 2006 als Nationaal Landschap aangemerkt. Ons doel is om mensen te stimuleren om zich te verdiepen in de geschiedenis en natuur van ons landschap. En om die kennis te gebruiken om van het landschap te genieten en hier op een duurzame manier mee om te gaan. Uitvalsbasis en vaste kern van dit werk is het bezoekerscentrum Mar & Klif, van waaruit verschillende activiteiten georganiseerd worden. Dat doen we zeker niet alleen. We werken samen met een uitgebreid netwerk van verschillende partners.

Bezoekerscentrum Mar en Klif

Mar & Klif is hét bezoekerscentrum van het Nationaal Landschap. De huidige vorm van het gebouw is in 1990 ontstaan, door een nieuwbouw die het oude natuurmuseum (gehuisvest in de oude openbare school en het naastgelegen huis van de schoolmeester) en het voormalige postkantoor met elkaar verbond. Aanvankelijk was het pand ingericht als bezoekerscentrum voor met name Gaasterland. Sinds de inrichting van 2013/2014 staat in het centrum het Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân centraal. In de jaren daarna is de organisatie uitgegroeid tot hét centrum voor het Nationaal Landschap. In het pand vind je verschillende publieksfuncties.

Inspiratiewinkel Nationaal Landschap/VVV

In het bezoekerscentrum is een balie gevestigd met professionele en speciaal opgeleide gastvrouwen, die als echte ambassadeurs van het landschap de bezoekers informeren over de mooiste plekken in het Nationaal Landschap. Hier zijn ook routes, kaarten, boeken, natuurzoekkaarten en nog allerlei andere fraaie en bijpassende artikelen en souvenirs te koop. De gastvrouwen vervullen een dubbelfunctie en zijn tevens het lokale infopunt van VVV Waterland van Friesland. Deze organisatie draagt ook bij aan de (salaris)kosten en hiermee is een samenwerkingsovereenkomst afgesloten. In de rustige periodes verzetten de medewerksters ook backoffice-activiteiten voor VVV Waterland van Friesland, zoals het vullen van databases voor de evenementenkalender, e.d. Voor meer informatie over deze functie verwijzen wij naar de bijlage en het jaarverslag van de VVV Waterland van Friesland.

Het balieteam bestond in 2023 uit 5 gastvrouwen. In de zomervakantie van 2023 kregen deze ondersteuning van een klein team van jonge vrijwilligers. En is het vrijwilligersteam uitgebreid met gastvrouwen die meehelpen met lezingen.

Vaste expositie Nationaal Landschap

Kern van Bezoekerscentrum Mar & Klif is de vaste tentoonstelling over de geschiedenis, het landschap, de bebouwing en de natuur van het Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân. In de expositie wordt aandacht besteed aan de ijstijd, die het landschap grotendeels heeft gevormd, de historie van de vier deelgebieden (Gaasterland, veengebied, kleigebied en Zuiderzeekust) en de natuur van het gebied.

Bibliotheek Nationaal Landschap

In 2021 hebben wij in het bezoekerscentrum een voor publiek toegankelijke bibliotheek ingericht, met daarin een collectie boeken, tijdschriften en andere informatie over de geschiedenis en natuur van het Nationaal Landschap. Ook kan op een computer de landschapsbiografie geraadpleegd worden.

Heemtuin

Achter het gebouw van Mar & Klif is een bescheiden Heemtuin aanwezig, dat is eigenlijk onze ‘levende tentoonstelling’. In de Heemtuin is de vegetatie van Zuidwest-Friesland te zien in al z’n variëteit. Er is een gedeelte met stinzenplanten, de vijver laat de ‘natte' plantengroei zien en er is een droge 'heuvel'. De Heemtuin wordt onderhouden door een kleine, actieve groep vrijwilligers van IVN Súdwesthoeke. Ook dit jaar was de werkgroep regelmatig bezig met onderhoud. In de tuin hangen een aantal informatiepanelen over de flora en fauna in de tuin.

Wisselexposities

Aanvullend op de vaste expositie organiseren wij jaarlijks ook enkele tijdelijke tentoonstellingen in de ‘bedsteezaal’ (die overigens multifunctioneel bruikbaar is), die bepaalde aspecten van het landschap en de natuur en historie daarvan belichten.

- *Het verdriet van de Zuiderzee.* Van 22 juli 2022 tot en met 3 maart 2023 was in Mar en Klif de expositie ‘Leven met een verdwenen zee’ te bekijken. De expositie sloot aan bij de muziektheatervoorstelling Het verdriet van de Zuiderzee, die door Orkater en De Lawei van 10 augustus t/m 11 september 2022 aan de rand van het Oudemirdumerklif werd georganiseerd. Bij de expositie en de voorstelling maakten wij ook een fietsroute Het verdriet van de Zuiderzee.
- *Expositie De Stern.* Van 25 maart t/m 26 september was in Mar en Klif de reizende, interactieve expositie De Stern te zien, die ontwikkeld werd door Vogelbescherming Nederland. In de expositie ontdekte je door de ogen van vijf sternsoorten van alles over de IJsselmeernatuur, boven én onder water. Bij de expositie werd ook een speciale vogelkaart gemaakt, waarmee bezoekers zelf vogels langs de IJsselmeerkust op naam konden brengen.
- *Ode aan de natuur.* Van 13 oktober 2023 t/m 30 juni 2024 was in Bezoekerscentrum Mar en Klif werk te zien van Carla Wink en Rianne Witteveen, een combinatie van grafiek en keramiek.

- Tm 24 november 2023 exposeerde in Mar en Klif – tussen de vaste presentatie - Linda Schregardus met haar schilderijen over de Gaasterlandse natuur onder de titel ‘Wie leeft in het woud’.

Bezoekersaantal

Het bezoekersaantal van Bezoekerscentrum Mar en Klif, inclusief de inspiratiewinkel van de VVV kwam dit jaar naar schatting uit rond de 21.500[1]. We gaan er van uit dat ongeveer 2/3e van de bezoekers niet alleen de winkel bezoekt, maar ook echt het bezoekerscentrum in gaat en bekijkt (ca. 14.500 in 2022).

Publiekseducatie voor volwassenen

Wij organiseren verschillende educatieve activiteiten over het Nationaal Landschap, gedeeltelijk in het bezoekerscentrum en gedeeltelijk daarbuiten.

Cursus Ambassadeur van het Nationaal Landschap

Een belangrijk onderdeel van de communicatie over ons Nationaal Landschap is de cursus Ambassadeur van het Nationaal Landschap. Doel is dat de cursisten meer kennis krijgen van het Nationaal Landschap en zo bij kunnen dragen aan een zorgvuldige omgang met het landschap en de verhalen daarover door kunnen vertellen aan andere mensen (bv. toeristen). Een aantal ‘grut-ambassadeurs’ verzorgen de lezingen in de cursus.

[1] Het bezoekersaantal wordt niet heel precies gemeten. In de buitendeur is een elektronische teller geïnstalleerd die het aantal bewegingen in en uit het gebouw registreert (65.273 in 2023). Daarmee worden alle bezoekers van het gebouw geteld. Van dit aantal worden ieder jaar 22.000 bewegingen (het in- en uitlopen van (vrijwillige) medewerkers) afgetrokken. Het resterende getal wordt door twee gedeeld (in- en uitlopen door dezelfde persoon). We komen dat op 21.636.

De cursus van 2023 was de eerste na corona die weer volledig ‘offline’ was. De cursus bestond uit 1,5 dag met lezingen en korte excursies en één dag busexcursie. De cursus werd afgesloten met een feestelijke slotbijeenkomst, met een lezing van Hans Koppen en presentaties van het onderzoek van alle cursisten. Wethouders Lucienne Boelsma (De Fryske Marren) en Henk de Boer (Súdwest-Fryslân) deelden aan het eind van de slotbijeenkomst aan de deelnemers de certificaten uit èn het gevelbordje, dat zij op hun bedrijf of huis kunnen plaatsen.

Er was in 2023 weer veel belangstelling voor de cursus, in totaal hebben 41 mensen mee gedaan. Tijdens de dagen met lezingen werd de groep in tweeën gesplitst. De busexcursie en de slotbijeenkomst vond plaats met alle cursisten tegelijkertijd.

Woensdag 1 november jl. kwamen er de landschapsambassadeurs bijeen voor de jaarlijkse Terugkomdag in de St Vituskerk en Café de Freonskip met twee lezingen over het cultureel erfgoed de Friese Dijken. Nieuw was de aanmelding tegen kleine betaling. Maar liefst 69 ambassadeurs meldden zich aan.

Boek een ambassadeur

Het Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân had eind 2023 ca 400 ambassadeurs (mensen die de cursus hebben afgerond). Zij wonen verspreid over het gebied. Een select gezelschap zet zich in als ‘gids’. Ze zijn boekbaar via de website www.nationaallandschap.frl.

Deze ambassadeurs kunnen kleine groepjes mensen meenemen voor een rondleiding door een gebied wat de ambassadeur goed kent. De ambassadeurs brengen hun enthousiasme voor het landschap graag over, ieder vanuit hun eigen interesse en met een eigen activiteit. Eind 2023 zijn er ca. 15 rondleidingen beschikbaar.

Verkorte cursus voor specifieke doelgroepen

Op 26 januari organiseerden wij een presentatie ’Nationaal Landschap in een halve dag’ voor ambtenaren van de gemeenten De Fryske Marren en Súdwest-Fryslân en beleidsmakers van andere organisaties. Er waren circa 40 deelnemers. Het programma ging van start met een ontbijt met lezing van Dennis Worst, waarna de groep in de bus stapte voor een excursie door het landschap. Een bijzondere manier om ambtenaren bij het landschap te betrekken, die ook veel positieve reacties opleverde.

VVV Waterland van Friesland organiseerde in de aanloop naar de Open Museum Maand 4 bussafari’s langs de musea. Op dinsdag 27 juni deed de groep Mar en Klif aan. Tijdens de rit daarnaar toe en in het bezoekerscentrum zelf gaven we een korte kennismaking over Nationaal Landschap. Op 26, 28 en 29 juni ging de route langs andere musea en door andere delen van het Nationaal Landschap. Deze drie avonden gaven we een korte presentatie in de bus over het landschap.

Bezoek gebiedsgedeputeerde

Op 23 februari 2023 kwam gebiedsgedeputeerde Friso Douwstra kennis maken met het Nationaal Landschap. Daarvoor organiseerden we een lunch met korte wandeling bij boerderij De Wolvetinte in It Heidenskip.

Excursies natuurorganisaties

Als er grotere groepen een rondleiding door het gebied willen boeken, dan verwijzen wij hen naar één van de natuurorganisaties. Die bieden verschillende excursies aan. Ook organiseren zij regelmatig excursies waar mensen zich individueel voor op kunnen geven. Dit aanbod nemen wij altijd op op onze website www.nationaallandschap.frl.

Lezingen, excursies, workshops en cursussen

Wij organiseren verschillende lezingen en kortdurende cursussen over onderwerpen die spelen in het Nationaal Landschap. Dit biedt ons de gelegenheid om dieper in te gaan op specifieke thema's. In 2023 organiseerden wij:

- 26 maart, lezing Jacob van der Vaart over historische boerderijen in (Zuidwest) Fryslân.
- 16 april, lezing Jan Geert Vogelzang over sporen van de Tweede Wereldoorlog in Gaasterland.
- 23 april, een excursie naar de biologische boerderij van Geartsje Postma in Arkum.
- 13 mei, een stekjesruilbeurs in de heemtuin van ons Bezoekerscentrum georganiseerd door het IVN Súdwesthoeke
- 5 maart en 21 mei lezing Albert Draaijer over zeearenden bij Koudum.
- Tijdens de Nationale Vogelweek (6 mei t/m 9 mei) gaf Marten Wesselius meerdere vogelexcursies, die aansloten bij de tentoonstelling De Stern.
- Van 10-11 juni organiseerden we Wandelweekend Gaasterland, waarbij we meerdere wandelroutes beschikbaar stelden.
- Op 26 juli hebben we samen met Oudemirdum Bruist de Zomermarkt in Oudemirdum georganiseerd. Uiteraard presenteerde ook Mar en Klif zich hier, met o.a. natuureducatie en een prachtig insectendorp.

- 23 september was er een Burendag om omwonenenden opnieuw kennis te laten maken met Mar en Klif met gastvrouw in de Heemtuin, Vraag ambassadeur vertelde over Vogels, Excursieleider verhaal over klif
- Van 3 tm 26 november organiseerde VVV Waterland van Friesland de Open Museummaand. Daar deed Bezoekerscentrum Mar en Klif ook aan mee. Het bezoekerscentrum was in deze periode extra open (op de vrijdag) en organiseerde een 'huiskamer koffie met kennis', dat wil zeggen interessante boeken en tijdschriften. Verder waren er nog vier mooie lezingen in deze periode:
    - 5 november, Landschap en cultuurhistorie van laag-Fryslân door dr. Hans Koppen.
    - 12 november, Molens in Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân door molenaar Jan Huls;
    - 19 november, Schippersvrouwen, Verhalen boven water, door historicus Alice Booij
    - 26 november, Als de muren konden praten, historische Friese interieurs in beeld door drs. Eva Hage.
- Op 28 december gaf publiekshistoricus Arnoud van de Ridder een lezing 'De geschiedenis van 't Oudermirdumerklif.

Wij onderzoeken momenteel de mogelijkheden om een 'landschapsacademie' te ontwikkelen. Een plek waar het cursusaanbod van onszelf en van andere partijen online bij elkaar wordt gepresenteerd. Op sommige onderwerpen – waar nu weinig aanbod voor is – willen we dan in samenwerking met andere partners het aanbod van cursussen verder uitbreiden.

Informatieve fiets- en wandelroutes
Als bezoekerscentrum Mar en Klif hebben we door de tijd heen een aantal informatieve fiets- en wandelroutes ontwikkeld. Dit zijn routeboekjes met interessante achtergrondinformatie. De routes blijven populair bij de bezoekers. Ca. 110 zijn hiervan in 2023 verkocht.

Educatie gericht op kinderen

Vanuit Bezoekerscentrum Mar en Klif worden ook meerdere educatieve activiteiten voor kinderen georganiseerd. Deels gericht op gezinnen en deels op scholen.

Speurtochten voor gezinnen met kinderen
Voor gezinnen bieden wij in het bezoekerscentrum het educatief programma Quest aan, een aantrekkelijke en gevarieerde 'speurtocht' waarvan de opdrachten op 4 tablets verspreid door het gebouw te vinden zijn. In de vakanties staat deze materialen altijd klaar. In de periode daarom heen zijn materialen op aanvraag te verkrijgen. Hier is 44 keer gebruik van gemaakt.

In de natuurgebieden rondom het bezoekerscentrum bieden wij daarnaast voor gezinnen ook verschillende natuur-ontdek-routes aan, zoals het Kabouterpad, het Hippe Heksen- en paddenstoelenpad, het Bosbeestenpad, het Dassenpad en twee Rugzakroutes. Hier wordt veel gebruik van gemaakt, in 2023 zijn 525 boekjes verkocht.

Vakantie-activiteiten voor kinderen
In het bezoekerscentrum vinden regelmatig verschillende kinderactiviteiten plaats. Ook organiseren wij activiteiten op andere locaties in het Nationaal Landschap.

- In februari vond in de voorjaarsvakantie traditiegetrouw het programma *Help pake en beppe de vakantie door* plaats, dit keer met het thema Duurzaamheid. Met o.a. knutselmiddagen om van afval marionetten te maken en een Beach Clean Up i.s.m. Staatsbosbeheer in de Uithijingpolder boven Lemmer.
- In de meivakantie was er een weidevogelexcursie bij de Graasboerderij in Sondel met de Jeugd Vogelwacht en een activiteit i.s.m. Staatsbosbeheer
- De herfstvakantie was natuurlijk weer de tijd voor de Gaasterlandse Natuurweek. Verderop is een uitgebreider verslag hiervan te vinden.
- In november vond de natuurwerkdag voor de scholen plaats en de algemene natuurwerkdag, beide in de Vlindertuin.
- In de kerstvakantie waren er leuke activiteiten waarbij voederhangers werden gemaakt voor de vogels.

Educatief programma basisscholen
Het aanbod voor gezinnen wordt ook aan basisscholen aangeboden. Dit doen wij grotendeels via Groen Doen, het netwerk voor natuur- en duurzaamheidseducatie in de gemeenten De Fryske Marren en Súdwest-Fryslân. In 2023 hebben 24 schoolklassen meegedaan aan het programma Quest.

Sinds 2022 bieden wij ook een programma voor basisscholen aan dat zij op school kunnen uitvoeren. Dit heet Hjir kom ik wei. In 2023 hebben 16 scholen hier gebruik van gemaakt.

In het najaar hebben Bibliotheken Mar & Fean en Groen Doen gezamenlijk een nieuw lanschapsproject ontwikkeld voor jongeren: Landschapsfotografie. Dit programma is is aan alle Tienerscholen in beide gemeente aangeboden. Tijdens het project verteld een landschapsambassadeur over het ontstaan van het landschap waar de school staat en welke kenmerken hiervan zichtbaar zijn. Vervolgens geeft een fotograaf uitleg over vijf fototechnieken. De groep gaat hierna op pad om deze kenmerken vast te leggen met de fototechnieken die ze hebben geleerd en leggen deze vast met een spiegelreflexcamera. Omdat dit erg succesvol was, wordt het programma voor 2024 aangepast zodat groepen 7/8 ook kunnen deelnemen aan dit programma.

Het is goed om ons te realiseren dat bijna het hele aanbod van Groen Doen met ons landschap te maken heeft. Van biologiedagen in het bos, tot de leskist Weidevogels en de Vleermuissafari, bijna altijd staat de flora en fauna van ons Nationaal Landschap centraal. Daarmee laten wij bijna alle basisschoolkinderen in aanraking komen met ons Nationaal Landschap. Voor meer informatie over het aanbod van Groen Doen, zie het aparte hoofdstuk hierover.

Communicatie Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân

Informatie over het Nationaal Landschap is niet alleen fysiek te vinden. We ontsluiten de kennis over het Nationaal Landschap ook meer en meer online, op verschillende manieren.

Social media

Via Facebook (eind 2023 2.734 volgers), Instagram (997), LinkedIn en een regelmatige nieuwsbrief informeren wij laagdrempelig onze volgers over bijzondere locaties en verhalen over het landschap. We krijgen regelmatig complimenten over de leuke en aansprekende invulling van deze media.

Naast de social media brengen we ook regelmatig een email-nieuwsbrief uit. Er zijn 982 mensen op geabonneerd.

Website Nationaal Landschap

In het voorjaar van 2021 hebben we een nieuwe website over het Nationaal Landschap en ons bezoekerscentrum Mar & Klif gelanceerd. Hierin staat het landschap centraal. Informatie over het landschap wordt op een laagdrempelige manier gebracht. Op de site vind je ook een uitgebreide evenementenkalender met o.a. excursies, lezingen, exposities etc die met het landschap te maken hebben.

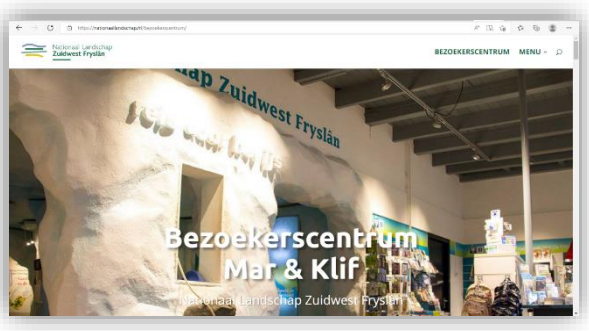

Digitale landschapsbiografie

De nieuwe website is ook dé toegang naar de Landschapsbiografie. Deze biografie is in 2018 door Cultuurland Advies ontwikkeld in opdracht van Mar & Klif en de gemeenten De Fryske Marren en Súdwest-Fryslân. Het is een prachtig naslagwerk geworden waar allerlei partijen veel informatie over het landschap kunnen vinden. Inmiddels is ook het systeem beschikbaar waarmee bezoekers verbeteringen en aanvullingen op de landschapsbiografie kunnen doorgeven.

Netwerk Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân

Wij werken op allerlei vlakken samen met andere partners aan het zichtbaar en herkenbaar maken van het Nationaal Landschap. Samen met verschillende partners organiseren wij bijvoorbeeld evenementen waarmee we de aandacht vestigen op verschillende locaties en thema's van het Nationaal Landschap.

Gaasterlandse Natuurweek (i.s.m. natuurorganisaties)

In de herfstvakantie is de 36^{e} editie van de Gaasterlandse Natuurweek georganiseerd. De Gaasterlandse Natuurweek is een week vol leuke, groene, sportieve, creatieve en vooral duurzame activiteiten, georganiseerd door een unieke samenwerking van de verschillende natuurgerelateerde organisaties in de regio: Bezoekerscentrum Mar & Klif, It Fryske Gea, Vereniging

Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Stichting Gaasterlân Natuerlân en IVN Súdwesthoeke. In de bijlage vind je een uitgebreider verslag hiervan.

Samenwerking met VVV Waterland van Friesland
Al een langere periode werken wij samen met VVV Waterland van Friesland om via hun kanalen het Nationaal Landschap te promoten. Daarvoor geven wij regelmatig input voor leuke artikelen, maken we redactionele input voor de Waterland van Frieslandmagazines, foto's, etc. Het is mooi om te zien dat onze inspanningen resultaat hebben en dat de promotie van het Nationaal Landschap door Waterland van Friesland steeds beter wordt opgepakt.

Samenwerking: UITfestival
Stichting Erfgoed, Natuur en Landschap heeft op verzoek van de gemeente De Fryske Marren samen met Bibliotheken Mar en Fean, It Toanhus en stichting Oud Lemmer op 9 spetember 2022 de eerste editie van het UITfestival in deze gemeente georganiseerd. In 2023 is hier vervolg aan gegeven en is de samenwerking met Súdwest-Fryslân aangehaald.

Vanuit Bezoekerscentrum Mar en Klif is de editie in Balk georganiseerd. Het UITfestival vond plaats op 9 september. Ondanks het warme weer was het een geslaagd evenement, waar onder andere diverse muziekverenigingen en andere culturele organisaties *acte de presence* gaven.

Aanjager Nationaal Landschap

Wij hebben samen met de gemeenten Súdwest-Fryslân, De Fryske Marren en de provincie Fryslân het initiatief genomen om het Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân een extra impuls te geven. Daarvoor is eind 2021 budget beschikbaar gekomen, waarmee in juni 2022 Tineke Cazemier als Aanjager Nationaal Landschap aangesteld werd. Zij is voor ongeveer een jaar aan ons verbonden. Deze aanjager moet de verschillende ontwikkelingen en initiatieven op het gebied van natuur, landbouw, recreatie en cultuurhistorie samenbrengen. In de zomer van 2023 heeft zij een concreet programma voor het Nationaal Landschap gepresenteerd. Op dit moment oriënteren wij ons samen met de overheden op de wijze waarop hier (financieel) uitvoering aan gegeven kan worden.

Voor een deel van de projecten is al budget beschikbaar, o.a. voor het hernieuwen van de film over het landschap en het maken van 'parelfietsroutes'. Dit pakken we in 2024 op.

Vlindertuin van Lemmer

Een bijzondere activiteit van ons is de Vlindertuin in Lemmer. De vlindertuin wordt beheerd vanuit Bezoekerscentrum Mar & Klif met veel inzet van vrijwilligers. Wij ontvangen hiervoor een vergoeding van de gemeente De Fryske Marren. Net als de voorgaande jaren hebben we samen met een mooie ploeg vrijwilligers de tuin weer winterklaar gemaakt tijdens de Landelijke Natuurwerkdag in november. Voor het derde jaar deden we ook weer een scholendag i.s.m. Landschapsbeheer Friesland.

Want Groen moet je doen!

NME – netwerk Groen Doen

Ontstaan van Groen Doen

Al sinds 1995 is aan Bezoekerscentrum Mar en Klif een afdeling Natuur- en Milieueducatie verbonden. Deze afdeling is opgericht op initiatief van de gemeenten Gaasterlân-Sleat, Lemsterland en Nijefurd. In de regio waren nog een viertal andere NME-centra. Met de komst van de fusiegemeenten Súdwest-Fryslân en De Fryske Marren was er bij de gemeenten de behoefte om de NME-voorziening binnen het onderwijs in deze hele nieuwe gemeente op dezelfde manier te organiseren. In 2011 heeft Mar & Klif de werkzaamheden op het gebied van Natuur- en Milieueducatie uitgebreid en is een heel nieuwe werkwijze opgezet: Groen Doen. In de jaren daarna hebben we deze werkwijze verder ontwikkeld.

Groen Doen-aanbod in 2022-2023

Groen Doen is opgezet als een netwerk, waarin aanbod van verschillende partners samen wordt gebracht. Binnen het Groen Doen aanbod kunnen scholen kiezen voor uiteenlopende (buiten)activiteiten. Deze variëren van een kabouterpad voor kleuters tot een biologiedag in het Flietsterbosk tot een bezoek aan het Woudagemaal. Onze afdeling Groen Doen is de organisator van dit netwerk. Sommige activiteiten worden helemaal georganiseerd door de afdeling Groen Doen, bij andere activiteiten verzorgt deze afdeling alleen de publiciteit en de inschrijving van de scholen en zorgt een andere partij (bv. Staatsbosbeheer, het Woudagemaal of een particuliere aanbieder) voor de uitvoering van de activiteit.

Basisscholen kunnen tegen betaling van een bedrag per leerling (in 2022-2023 was dat € 4,10) lid worden van dit netwerk en dan onbeperkt gebruik maken van het aanbod van Groen Doen. In schooljaar 2022-2023 waren 94 scholen lid, een bereik van 95% van de scholen. Ieder jaar zijn er enkele scholen die het lidmaatschap opzeggen, vaak door fusie of sluiting. Meestal komen er ieder jaar 1 of 2 scholen bij.

Na de coronaperiode wilden de scholen graag weer op excursie. Hierdoor heeft Groen Doen bijna 1500 activiteiten voor de scholen georganiseerd. In vergelijking met schooljaar 2020-2021 is er een stijging van bijna 200% in het aantal excursies dat is georganiseerd. De scholen hebben in coronatijd veel leskisten en materiaalpakketten (natuur in de klas) geboekt. Dit onderdeel van het programma is populair gebleven, want de cijfers van deze activiteiten zijn ongeveer hetzelfde als voor corona. Natuureducatie krijgt hierdoor een steeds betere plaats binnen het onderwijs in beide gemeenten. Om scholen hierin te ondersteunen, hebben we in 2023 een leerlijnenposter ontwikkeld. Op deze poster is zichtbaar hoe leerkrachten natuureducatie als vast onderdeel in hun jaarprogramma zouden kunnen toepassen.

Schooljaar 2022-2023

	Aantal scholen	Aantal unieke leerlingen	Leskisten	Materiaal-pakketten	Op Excursie	(Gast)les op school	Himmeldei	Totaal
Súdwest-Fryslân	61	8.921	230	221	391	158	30	1.030
De Fryske Marren	33	4.274	82	79	209	70	13	453
Totaal	**94**	**13.195**	**312**	**300**	**600**	**278**	**43**	**1.483**

Gebruik Groen Doen in schooljaar 2022-2023

Bijzondere activiteiten in 2023

Het jaar 2023 begon met een nieuw programma in Mar & Klif. Twee groepen hebben meegedaan aan het project ‘Leven met een verdwenen Zee’. In het bezoekerscentrum Mar & Klif was begin 2023 een gelijknamige tentoonstelling. Leerlingen konden bij deze tontoonstelling een speurtocht doen waarna er een buitenprogramma op het Mirnser Klif was.

Hiernaast is dit voorjaar het materiaalpakket ‘voorjaarstakken in de klas’ vernieuwd. Er is een video ontwikkeld waarmee de docent een introductie les in de klas kon geven. Met medewerking van beide groenafdelingen van de gemeente konden vijftig groepen een bos bestaande uit zes takken ontvangen. De groep kon de knoppen van de takken determineren en vervolgens het uitkomen van de knoppen volgen in de klas.

Samen met het IVN en Collectief Sudwestkust is er een nieuwe weidevogelexcursie ontwikkeld voor groep 5 t/m 8. De pilots hiervoor zijn in het voorjaar van 2023 georganiseerd op de Klompenpleats nabij Workum. De nieuwe excursie ‘De Weidevogelsafari’ zal in het voorjaar van 2024 op het programma komen.

De natuurgidsen van Groen Doen hebben dit voorjaar een nieuw natuur-ontdekpad ontwikkeld in het Bos van Sint Nyk. Tijdens dit natuur-ontdekpad kruipen kinderen uit groep 1 t/m 4 in de huid van de koninklijke vlinder Maxima (koninginnenpage) en ontdekken de levenscyclus van de vlinder en welke gevaren zij tegenkomen. Ook ontdekken ze welke kriebeldiertjes en waterdiertjes er in het bos te vinden zijn. Het pad is in samenwerking met Jong Tsjûkemar aangeboden aan de scholen als pilot. Omdat dit een groot succes was, wordt het pad doorontwikkeld en volgend voorjaar als nieuw pad aangeboden aan alle scholen die lid zijn van Groen Doen.

Het was weer mogelijk om met grote groepen bijeen te komen! In juni zijn daarom twee NME-bijeenkomst georganiseerd voor docenten van alle basisscholen in de gemeenten De Fryske Marren en Súdwest-Fryslân. Deze bijeenkomsten werden georganiseerd in Museum Joure en Bibliotheek Sneek. De onderwerpen groen/blauwe schoolpleinen, leerlijnen natuuronderwijs en het aanbod voor het nieuwe schooljaar stonden op het programma. Ook zijn er in het najaar twee lunchbijeenkomsten georganiseerd voor medewerkers van de gemeente. Tijdens de bijeenkomsten is uitgelegd wat Groen Doen doet en waarvoor medewerkers dit zouden kunnen gebruiken.

In het najaar hebben Bibliotheken Mar & Fean en Groen Doen gezamenlijk een nieuw project ontwikkeld voor jongeren: Landschapsfotografie. Dit programma is onderdeel van het educatief aanbod Nationaal Landschap (en wordt bij dat hoofdstuk toegelicht).

Hiernaast hebben diverse aanbieders nieuwe programma's geïntroduceerd zoals ‘Natuurwijs Wilde bijen’ van Staatsbosbeheer, ‘Oeral Thûs’ van Museum Joure. ‘Thus by de greidefugels’ van Natuurmonumenten en diverse nieuwe programma's van het Woudagemaal. Ook hebben we een succesvolle pilot van Sterke Yerke gedraaid met twee schoolgroepen. Er wordt onderzocht hoe dit in de toekomst zou kunnen worden gefinancierd, zodat meer groepen deze excursie kunnen ondernemen.

Voor het najaar is er in plaats van een aanbodposter een leerlijnenposter ontwikkeld. Op deze post is duidelijk zichtbaar hoe je natuuronderwijs zou kunnen inrichten voor jouw school. De reacties op de nieuwe poster zijn erg goed. Het geeft scholen een goed handvat om de planning van natuur- en duurzaamheidsonderwijs vorm te geven. Op deze manier krijgen leerlingen die in groep 1 starten en in groep 8 eindigen alle belangrijke onderdelen aangeboden.

Duurzaamheid

Duurzaamheid is een belangrijk onderwerp voor Groen Doen. De afgelopen jaren is er een basisleerlijn ontstaan bestaande uit de theatervoorstelling Fladdertje over zwerfafval voor kleuters, de gastles Afval over afval scheiden voor groep 3 t/m 5 en 5x Beter Bezig over hoe we beter voor de wereld kunnen zorgen voor groep 6 t/m 8. Diverse andere onderdelen uit ons aanbod kunnen deze leerlijn verder ondersteunen zoals de gastles Plastic Soup en Energie, de leskisten Papier scheppen en Energie en het project Drankenkartons.

Duurzaamheid wordt een steeds groter onderdeel van veel programma's. Zo bestaat het kweekpakket oesterzwammen alleen nog maar uit basismateriaal en moet de klas zelf de kweekbak bouwen met gerecycled materiaal. En niet te vergeten het nieuwe project De schone Stad, waarbij de kennis ook met scholen in het Roemeense Medias wordt uitgewisseld.

Samen met de gemeente hebben we traditiegetrouw de Himmeldei georganiseerd zodat scholen aan de slag konden met het thema zwerfafval. Met de gemeente De Fryske Marren hebben we meegedacht met de Dag van het Afval. Een dag waar schoolklassen een bezoek konden brengen aan de milieustraat en er wordt stilgestaan bij het feit dat afval eigenlijk een grondstof is en dit heel goed hergebruikt kan worden.

Organisatorische ontwikkelingen

In 2023 bleef de kern van Groen Doen stabiel, met een coördinator en administratieve ondersteuning. Het team van gastdocenten (sinds 2020) is uitgebreid. Zij verzorgen diverse gastlessen op scholen. Tevens wordt een deel van deze docenten ingezet om nieuwe gastlessen te ontwikkelen. Voor het ontwikkelen van nieuw materiaal wordt onze organisatie vaak benaderd door organisaties van buitenaf zoals Stichting De Fryske Marren Medias, bibliotheken Mar & Fean of het Agrarisch Collectief Sudwestkust. Met de organisatorische ervaring, contacten met scholen en inhoudelijke kennis hoe het op scholen werkt, zijn wij een fijne samenwerkingspartner.

Onze vrijwilligers worden ingezet voor natuurontdekpaden, controle leskisten en het rondbrengen van materialen. Een onmisbare groep mensen binnen de organisatie! Het aantal vrijwilligers blijft stabiel maar het aantal in te zetten uren per week daalt wel iets.

Contacten partners

Groen Doen is een netwerk dat aan de ene kant bestaat uit scholen en aan de andere kant uit aanbieders (partners). We zijn een ‘makelaar’ tussen deze partijen. Er is intensief contact met de partners. De coördinator bezoekt elk jaar enkele activiteiten en heeft hiernaast minimaal twee keer per jaar contact over het programma en de samenwerking met scholen. Soms treden we hierbij ook op als adviseur. Sommige partners zijn namelijk heel erg ervaren in het ontwikkelen en begeleiden van schoolactiviteiten, anderen kunnen wel een steuntje in de rug gebruiken. En dat verlenen we dan graag.

Contacten scholen

Naast het bel- en mailcontact wat Groen Doen met de scholen heeft, bezoekt de coördinator van Groen Doen regelmatig een aantal activiteiten en ontmoet daar ook diverse scholen. Hierbij wordt altijd een praatje met de docent gemaakt. Indien blijkt dat een school meer aandacht nodig heeft, wordt er contact gezocht met de school. Dit kan ook naar aanleiding van het signaleren dat een school niet actief is met ons programma. Indien nodig, wordt de school bezocht. Dit kan ook op

aanvraag. Hiernaast worden er evaluatieformulieren naar docenten gestuurd. De ingevulde lijsten worden twee keer per jaar besproken. Relevante feedback wordt dan ook verwerkt. Groen Doen heeft hiernaast een kleine adviescommissie bestaande uit 6 docenten uit beide gemeenten. Indien nodig wordt een vraag aan hen voorgelegd. Dit jaar zijn er ook NME-bijeenkomsten op verschillende locaties georganiseerd in juni.

Hiernaast worden de scholen geïnformeerd middels de nieuwsbrief, Facebook en de tweejaarlijkse direct mailingen.

Netwerken

Naast de samenwerking met de verschillende natuurorganisaties, De Boer op Noord, Súdwestkust collectief, Bibliotheek Mar en Fean, 't Toanhus (Focus), Jong leren eten en diverse particulieren en stichtingen, maakt Groen Doen ook deel uit van andere netwerken. Zo is er tweemaal per jaar een overleg tussen de 5 grote NME-centra en het IVN in Friesland. Samen zetten zij elk jaar een nieuw project op zoals ‘Hjir kom ik Wei’ en de leskist Energie. Ook wordt er kennis en ideeën uitgewisseld. Hiernaast is de coördinator van Groen Doen sinds 2022 onderdeel van het FEP (Fries Educatief platform). De FEP’ers, de professionals op het gebied van erfgoededucatie in Friesland, hebben ca. 4 keer per jaar overleg over educatieve ontwikkelingen en activiteiten en over de mogelijkheden voor samenwerking op het gebied van erfgoededucatie in Fryslân. Een groep waarbij kennis delen en samenwerken erg belangrijk is. Groen Doen is hiernaast ook onderdeel van het regio-overleg van culturele aanbieders in De Fryske Marren en hoopt in 2024 ook aan te sluiten bij het regio-overleg van Súdwest-Fryslân.

Bekendheid Groen Doen

De primaire doelgroep voor Groen Doen zijn de basisscholen in De Fryske Marren en Súdwest-Fryslân. We informeren de scholen regelmatig met (digitale) nieuwsbrieven, affiches en brochures over ons aanbod. Dat werkt altijd heel goed en leidt tot vele boekingen via onze website. Via Facebook bieden we tenminste twee keer per maand een update van onze activiteiten. Ook scholen die niet lid zijn ontvangen dit aanbod zodat zij op de hoogte zijn van wat wij aanbieden. Wij zorgen ervoor dat alle scholen ons kennen.

Hiernaast hebben we de doelgroep aanbieders. De organisaties en vrijwilligers die excursies, gastlessen of materialen verzorgen voor de scholen. Door mee te doen aan verschillende netwerken en aanwezig te zijn bij diverse bijeenkomsten, lukt het ons ook qua aanbieders meer bekendheid te genereren. Hierdoor ontstaan mooie nieuwe samenwerkingen. Hiernaast proberen wij regelmatig persmomenten te organiseren. Zodat ook de algemene bekendheid vergroot.

Museum Joure, daar maak je het!

Inleiding

Museum Joure is onze locatie met de meeste panden. Op 1 juli 1976 opende de voorganger van Museum Joure, stichting Johannes Hesselhuis, de deuren in het voormalige pakhuis van Douwe Egberts aan de Geelgietersstraat. Door de tijd heen breidde het museum zich langzamerhand uit. Nieuwe panden, collecties en taken werden aan het museum toegevoegd. Museum Joure bestaat nu uit tien prachtige, meest monumentale gebouwen, gelegen in een fraaie museumtuin aan een oude kade.

Bezoekersaantallen

Het jaar 2023 was het eerste volledige post-coronajaar en ook een jaar met veel activiteiten èn veel publiek. Individuele bezoekers, families, personeelsverenigingen, scholen en busmaatschappijen wisten het museum regelmatig te vinden voor een leuke activiteit. Dat gold zeker in de (regenachtige) zomer en in de Open Museum Maand. Al met al leverde dat voor Museum Joure een 'spectaculaire' groei in het aantal bezoekers op. Van 18.867 in 2022 naar 27.984 dit jaar. We zijn heel blij met deze cijfers en hopen dit te kunnen vasthouden en verder uitbouwen.

Gebouwen en vaste presentaties

De meeste bezoekers komen voor het museumcomplex als geheel en de vaste presentaties in deze ruimtes. De vaste presentaties zijn geclusterd rondom 4 thema's:

- Douwe Egberts, koffie en thee
- Friese klokken
- De drukkerij
- Metaal (zilver/koper)

De gebouwen zijn een essentieel deel van het verhaal dat Museum Joure vertelt, het verhaal hoe kleine ambachtelijke bedrijven zich in de afgelopen eeuwen ontwikkelden, zoals Douwe Egberts en Keverling. In de tentoonstellingszalen is het verhaal verder uitgewerkt in de vaste presentaties, verspreid over de verschillende locaties. In onze marketing profileren wij het museum sinds een aantal jaren als 'het museum van het maken'. Een propositie waarin al deze verhalen en collecties samen komen.

Herinrichting koffie/thee-expositie

In de zomer van 2023 zijn we begonnen met het verduurzamen van drie van de panden van het museum, namelijk het grote pakhuis, het kleine pakhuis en het geboortehuisje. Dit is nodig vanwege het hoge energiegebruik en de veel hogere energieprijzen van de afgelopen jaren. We zijn blij dat de eigenaar – stichting Kofschip – deze panden nu wilde aanpakken. De gebouwen zijn geïsoleerd , de wijze van verwarming is aangepast en er zijn zonnepanelen gelegd. De laatste werkzaamheden worden in het voorjaar van 2024 uitgevoerd.

De verduurzaming is doorgevoerd, voorafgaand aan een grote herinrichting, die wij al gepland hadden staan. Een deel van de expositie is verhuisd naar de wisseltentoonstellingsruimte, die als tijdelijke 'DE-expositie' werd ingericht.

Aansluitend op de bouwwerkzaamheden zijn we van start gegaan met het opnieuw inrichten van de begane grond van het grote pakhuis. Hier is een nieuwe vaste presentatie uitgewerkt over de groei

van het Douwe Egbertsconcern in de periode vanaf ca. 1900. De laatste aanpassingen moeten overigens nog in 2024 worden uitgevoerd.

Het kleine pakhuis, dat voorheen in gebruik was als personeelsruimte, is eveneens geïsoleerd en van een nieuwe vloer voorzien. Hier wordt een koffieproeverij gerealiseerd. We verwachten deze in het voorjaar van 2024 te kunnen openen. Ook is de hele zolder van het geboortehuisje geïsoleerd en ook de eerste woonkamer is aangepakt. Deze wordt in 2024 opnieuw ingericht.

Wisselexposities

Normaal gesproken organiseren we in Museum Joure ieder jaar een afwisselend programma met tijdelijke exposities. Dit jaar verliep dat wat anders, omdat we de ruimte tijdelijk gebruikten als presentatieruimte over de geschiedenis van Douwe Egberts. Wel waren in het voorjaar hier nog twee leuke tentoonstellingen te zien:

- Blik op Friesland/Friesland op blik. Geert Hof heeft door de jaren heen honderden blikken en andere kruideniersverpakkingen verzameld, afkomstig van meer dan 75 Friese bedrijven. Het zijn prachtig vormgegeven kunstwerkjes. Een deel van zijn collectie was van 10 december

t/m 5 maart te zien bij Museum Joure. De tentoonstelling bood een uniek kijkje in de wereld van reclame-uitingen.

- Mini-expositie over wensbrieven. Expositie bij het onderzoek uitgevoerd door één van onze vrijwilligers naar Jouster wensbrieven. De expositie startte op 1 december 2023 en duurde tot 25 februari 2024.

Evenementen en activiteiten

In 2023 vonden er in Museum Joure veel bijzondere activiteiten plaats.

- We zijn het jaar van start gegaan met thema-rondleidingen over Douwe Egberts en rondleidingen over de Jouster maakbedrijven. Dat gaf de maanden januari en februari een boost qua bezoekersaantallen.
- Voor kinderen en gezinnen waren er een aantal druk bezochte activiteiten, zoals Help pake en beppe de vakantie door in de voorjaarsvakantie en een Maakfabriek servies in de meivakantie en een Maakfabriek drukken in de herfstvakantie. Dit jaar deden we voor het eerst ook mee aan het Weekend van de Wetenschap.
- Het Histoarysk Wurkferbân Skarsterlân organiseerde meerdere lezingen en filmvertoningen (zie het jaarverslag van het HWS in de bijlage).
- De Vereniging Vrienden van Museum Joure organiseerde in het voor- en najaar meerdere lezingen en zelfs een concert, nl. een lezing van historica Alice Booij op 29 januari, een concert van strijkkwartet Regina Forte op 19 februari en de jaarvergadering met lezing van Jan Tijsma op 4 april.
- Museum Joure organiseerde ook interessante lezing over koffie en een driedaagse thee-cursus.
- Tijdens de Museumweek was er een ‘speurtocht’ naar voorjaar in onze collectie en een lezing over kruidenthee uit eigen tuin.
- In de zomervakantie werden weer demo-donderdagen georganiseerd en stond voor gezinnen de ZomerMaakfabriek op het programma. Door deze activiteiten èn de vele regen in deze periode was het in de zomervakantie superdruk.
- Op 30 september vond de tweede Ghost Walk plaats, een event gericht op jongeren en jong volwassenen. Overal in het museum werden door een cast van jonge toneelspelers korte ‘spookverhalen’ gespeeld. Met ca. 300 bezoekers was dit een mooi bezocht event!
- Nieuw in 2023 was de Open Museum Maand die VVV Waterland van Friesland organiseerde met de musea en bezoekerscentra in Súdwest-Fryslân en De Fryske Marren. Met coupon kregen bewoners van Friesland gratis toegang èn er werden nog speciale rondleidingen georganiseerd. Dat resulteerde in 3 keer zoveel bezoekers als in een gewone novembermaand.
- Museum Joure organiseerde Boekpresentaties: “Om de Meer” en “De Panden van Museum Joure. Beide boeke zijn geschreven in opdracht van Museum Joure.

Naast deze eigen activiteiten is het ook goed te benoemen dat Filmhuis Joure sinds het najaar van 2023 weer de filmvertoningen in het zaaltje van het museum opstartte en dat It Toanhus een aantal voorspeelavonden in ons zaaltje organiseerde.

Groepsontvangsten en rondleidingen

Zoals al eerder aangegeven, is het aantal groepsbezoeken sinds coronatijd fors toegenomen. De meeste groepen combineren een bezoek met een kopje koffie, andere boeken een high tea of een lunch. Een groot deel van de groepen vroeg om een rondleiding. Onze rondleiders werden dus weer volop ingezet.

jaar	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
high tea		1	1	8	1	1	7	9
lunch		4	5	23	1	3	21	29
koffie	52	92	49	121	19	30	102	157
totaal	**52**	**97**	**55**	**152**	**21**	**34**	**130**	**195**

Kinderen en scholen

Museum Joure bood ook in 2023 weer verschillende educatieve projecten aan voor scholen, deels via ons eigen netwerk Groen Doen. In de periode tot de zomervakantie waren dat de programma's 'De tijdmachine' en 'Zoals het klokje in Joure tikt, tikt het nergens'. Het aanbod werd ook via het cultuurmenu Heerenveen onder de scholen in die gemeente verspreid. Een speciaal project "ambacht" is ontwikkeld voor een school uit de stad Groningen, die met 160 leerlingen langskwamen.

Voor de tweede helft van het jaar (schooljaar 2022-2023) ontwikkelde het team een project voor de kinderboekenweek: Oerol thús. Een populaire en deels Friestalige activiteit voor groep 1 t/m 4 die veel scholen trok. Daarnaast bleven wij ook de programma's 'De Tijdmachine' en 'Zoals het klokje in

Joure tikt, tikt het nergens' aanbieden. In totaal kwamen er in 2023 1.544 leerlingen naar Museum Joure.

Naast de activiteiten voor het onderwijs heeft Museum Joure ook programma's voor individuele kinderen en gezinnen. Sinds een aantal jaren biedt het Museum Joure het programma Oan it wurk aan. Kinderen kunnen met een doe-blad en een kistje met materialen in het museum op pad. Sinds een aantal jaren bieden we in de zomervakantie een variant hierop aan onder de naam ZomerMaakfabriek, waarbij kinderen met een tasje met materialen aan de slag gaan bij verschillende (tijdelijke) doe-activiteiten in de museumpanden en de tuin.

Sinds 2019 organiseert Museum Joure vakantieprogramma's onder de naam De Maakfabriek. Het idee achter de Maakfabriek is dat er in het huidige leven van kinderen weinig ruimte en tijd meer is om zelf te experimenteren en 'wat aan te klooien'. Met de Maakfabriek willen we juist dat experiment stimuleren en de ruimte geven. We hebben inmiddels 6 programma's ontwikkeld onder de titel De Maakfabriek, die we afwisselend aanbieden. Ook in 2023 hebben we dat gedaan (zie Evenementen en activiteiten).

Publiciteit

Ieder jaar probeert Museum Joure met bescheiden middelen zoveel mogelijk publieksaandacht te genereren. En dat geldt ook voor 2023. Dat doen we door:

- Persberichten rondom activiteiten en bijzondere momenten, die door de lokale pers meestal goed worden opgepakt en door de regionale pers regelmatig. Soms besteden ook landelijke bladen zoals de Trouw aandacht aan onze activiteiten.
- Daarnaast verspreidt het museum de museumflyer in een brede regio (heel Friesland, delen van Groningen, Drenthe en Overijssel). Dat gebeurt door een verspreidingsbureau in samenwerking met de andere musea in de regio.
- Jaarlijks staat Museum Joure op een landelijke beurs Bus-Idee. Deze beurs richt zich specifiek op busmaatschappijen en organisaties, die uitjes organiseren.
- Ook adverteren wij op bescheiden niveau in verschillende (toeristische)bladen. We leggen de nadruk op de bladen van Waterland van Friesland, waarbij we samen met het Fries Scheepvaartmuseum en het Woudagemaal steeds een advertorial plaatsen van 2 pagina's. Samen adverteerden we ook in de bladen van een aantal vakantieparken.
- De afgelopen jaren ontwikkelden we met behulp van een extern bureau onze website tot een modern en informatief medium. We verbeterden tevens de vindbaarheid via Google.

  Daarnaast zijn we ook heel actief op Facebook (eind 2023 2.600 volgers). En in mindere mate op Instagram (eind 2022 ruim 1.000 volgers). Regelmatig adverteren we ook via Facebook, om deze advertenties goed te targetten doen we dat via een extern bureau. Onze online activiteiten zijn belangrijk voor het museumbezoek.

Collectie

Er ging in 2023 enorm veel collectie door handen. Met name koffie- thee- en tabaksobjecten. Het isoleren van verschillende ruimten en de herinrichting van het Pakhûs betekent dat er veel museumobjecten veiliggesteld moeten worden. Voor die collectie werd er extra externe opslag gehuurd.

Van de eerste en tweede verdieping van het Pakhûs zijn meer dan 900 objecten ingepakt en verhuisd. Een klein deel van de objecten gaat terug in de vernieuwde Douwe Egbert opstelling. Aangevuld met nieuwe schenkingen en bruiklenen van het D.E Heritage Center. Verder mag nog even een deel van de koffie- en theeobjecten in een tijdelijke opstelling pronken. Om zo toch tijdens het herinrichten van het Pakhûs het Douwe Egberts-gevoel te houden.

Voor het her in te richten geboortehuis van Egbert Douwes geldt dat de inventaris van de zogenaamde Bokmakamer retour is naar de bruikleengever. Die collectie, een ingerichte boerenkamer, stond er sinds de jaren tachtig toen de twee-onder-een-kap-woning van Idskenhuizen naar Joure verplaatst werd.

Collectieregistratie

Sinds 2002 voert het museum alle collectie in in het museumregistratiesysteem Adlib. In 2023 maken we de overstap naar Atlantis. Zo'n migratie vergt het nodige voor- en opschoonwerk. Niet alle velden komen er in het nieuwe systeem uit te zien als in Adlib. Zo'n 9000 records, wel of nog niet opgeschoond, staan klaar voor de migratie naar Atlantis met veel meer mogelijkheden om in te voeren en collectie-informatie te delen. Het eigen maken van het programma en verder opschonen van de registratie vergt veel tijd van de conservator en registratievrijwilliger. Met alle fysieke verplaatsingen van de collectie zal ook de standplaatsregistratie weer op orde moeten komen.

Onderzoek

De collectie van vier Jouster wensbrieven met een sierlijke gekalligrafeerde vogel is onderwerp van onderzoek voor een vrijwilliger. Het heeft geleid tot de naam van de schoonschrijver, meester Coopmans. Het onderzoek komt tot uiting in een artikel in het Historisch Tijdschrift Fryslân, een kleine expositie en een lezing.

Voor de Klokkenvereniging Nederland houdt de conservator een lezing over de gerestaureerde ballonvaardersklok. Waarvoor al eerder onderzoek is gedaan.

Aanwinsten

Onder de nieuwe aanwinsten zit een diversiteit aan objecten: Douwe Egberts geschenken van particulieren en een bruikleen/schenking van het D.E Heritage Center. Een aquarel van de Jouster toren van Bernard Esser en andere objecten met de herkenbare toren. Een Jouster stoelklok. Het drankorgel met 6 houten vaten voor drank is in bruikleen gegeven maar heeft eerst restauratie nodig. Verder een tamelijk grote schenking van producten van het grafisch afwerkingsbedrijf Haskerland uit Joure. Bekend om de Wire-O binding. Zo'n collectie met agenda's, opdrachten en de met prijs beloonde kubuskalender past bij onze drukkerij.

Al deze objecten gaan de 'registratiestraat' in voor onderzoek, fotograferen, nummeren, opmeten en registreren. En gaan vervolgens naar hun tijdelijke of vaste standplaats.

Een aantal uitgelichte aanwinsten:

Douwe Egberts geschenken

Naast bruiklenen en schenkingen die we dit jaar speciaal aangevraagd hebben bij het D.E Heritage Center nemen we soms nog iets aan van een particulier.

Dit Nijntje kinderservies van Dick Bruna is zo'n schenking en komt in de geschenkenvitrine.

Inv.nr. 2023-03

Waardepunten Douwe Egberts

Het geschenkensysteem van Douwe Egberts bestaat sinds 1924. Soms komen er nog hele oude waardepunten uit de kast, zoals deze uit de beginjaren van het spaarsysteem.

Inv.nr. 2023-51

Aquarel Jouster toren, Bernard Essers

De Jouster toren uit 1628 is een geliefd schilderobject. We mochten dit jaar drie schenkingen ontvangen met de Jouster Toer erop. Waaronder deze aquarel van Bernard Essers uit 1944. Na evacuatie uit Bergen (NH) kwam hij via Enschede in april 1944 in Scharsterbrug op de boerderij van Jan Akkerman terecht. Hij kreeg een kamer om als atelier te gebruiken in de Roggemolenstraat in Joure in een loodsje bij de Jouster timmerman Nanne Abma. Hier heeft hij o.a. deze aquarel gemaakt van de Jouster Toer.

Inv. nr. 2023-13

Stoelklok Van Delden/Fortuin

Hoewel de bloeitijd van de stoelklokken al in de 18e eeuw was, werden er ook in de 19e en 20e eeuw stoelklokken gemaakt. Deze stoelklok wordt toegeschreven aan uurwerkmaker H.H. van Delden, werkzaam tussen 1872 en 1915 en de beschildering aan W.D. Fortuin, werkzaam tussen 1911 en 1938. De klok zou dan mogelijk in het begin van de 20ste eeuw zijn gemaakt.

Inv.nr. 2023-20

Moai Fryslan met zegelvel

We hebben een grote schenking van producten van het Jouster bedrijf Haskerland ontvangen. Dit papierverwerkend bedrijf en later grafisch afwerkingsbedrijf genoemd was bekend van met name het maken van kalenders. Ze specialiseerden zich later in Wire-O binding (spiralen) maar ook met afwerken van speciaal drukwerk. Bij dit plaatjesalbum 'Moai Fryslân' uit 1952 hoort een vel zegels met afbeeldingen van Friese steden en dorpen. De perforatie en het aanbrengen van Arabisch gom is bijvoorbeeld zo'n afwerking van een product van Haskerland.

Inv.nr. 2023-123

Wat een Soep!

De opdracht voor het binden en afwerken van het boek 'Wat een Soep!' vergde veel creativiteit en (hand)werk. In het boek met Wire-O binding en harde kaft zitten losse elementen als papieren lepel en een draaischijf. Het is een heel bijzondere uitgave met bijvoorbeeld diverse soorten papier, geurinkt, bedrukte kunststofbladen, uitklappers en uittrekkers.

Inv.nr. 2023-122

Kubus kalender 2003

Met de kubuskalender 2003 kreeg Joost Ditmars van het grafisch afwerkingsbedrijf Haskerland de 'cum laude' prijs: de beste inzending ooit bij de jaarlijkse kalenderwedstrijd. De kalender is zelfs opgenomen in de collectie van het MOMA in New York.

Inv.nr. 2023-124

Medewerkers-/vrijwilligersgroepen

Bij een museum van onze omvang zijn veel handelingen nodig om bezoekers te ontvangen en zijn veel mensen betrokken bij de publieksontvangst. In deze paragraaf geven we een overzicht van de verschillende betrokken groepen.

Infobalie (Museumstraat 1)

De route naar de panden met de vaste en tijdelijke exposities gaat via de infobalie in gebouw Museumstraat 1. Daar worden de bezoekers ontvangen door baliemedewerkers, die hen informeren over alle bezienswaardigheden in het museum. De balie wordt grotendeels bemenst door vrijwilligers, waarvan sommige wekelijks aanwezig zijn en anderen (m.n. in het weekend) ca. eens in de maand.

Centrale VVV/museumbalie (Museumstraat 2)

Deze balie wordt bemenst door medewerkers en vrijwilligers van VVV Waterland van Friesland. Naast aankoop van VVV-artikelen en advies kunnen mensen hier ook terecht voor de museumkaartjes. Bezoekers van het museumcafé kunnen hier hun hapjes en drankjes afrekenen. Artikelen uit museumwinkel De Witte Os kunnen zowel bij de centrale VVV-balie als bij De Witte Os afgerekend worden.

Museumwinkel De Witte Os

Het winkeltje De Witte Os verkoopt losse thee, ouderwets snoep èn in het museum gebrande koffie. Ook heeft het een prachtig aanbod van cadeaupakketten. Inkoop, planning en bemensing van De Witte Os zijn grotendeels in handen van een groep capabele vrijwilligers. Samen zorgen ze voor (bijna) alle werkzaamheden die met deze winkel samenhangen. In de museumwinkel merkten we dit jaar dat de inkooppijzen verder doorstegen, o.a. voor de groene koffiebonen, de thee en snoep. De hogere inkoopprijzen hebben wij ook dit jaar weer zoveel mogelijk doorgerekend. Via de website is het – ook na corona - nog steeds mogelijk een beperkt assortiment van De Witte Os te bestellen.

Museumcafé De Túnkeamer en It Kofjelokaal

Het museumcafé is gevestigd in de oude tuinkamers van de familie de Jong. Het museumcafé wordt gerund door een groep van ca. 20 vrijwilligers, die zich met hart en ziel inzetten en die grotendeels zelfstandig werken.

Vrijwel alle museumbezoekers komen in het museumcafé een kopje koffie of thee drinken (het eerste kopje zit namelijk bij de prijs in), vaak met iets lekker er bij. Net als voor corona trokken we ook weer veel 'losse' bezoekers naar het museumcafé. Op basis van intern onderzoek schatten wij het aantal 'losse' bezoekers op ca. 8.500[2].

[2] Hiervoor hanteren wij een rekenformule die wij baseren wij op de betaalbonnen die per gezelschap van 'losse bezoekers' (dus geen groepsbezoek) worden ingevuld. Hierop wordt aangegeven of het gezelschap ook het museum heeft bezocht of niet. De verhouding hiertussen was dit jaar 51% (in totaal 13.365 bezoekers) vs 49%. We gaan ervan uit dat de gezelschappen van niet-museumbezoekers gemiddeld wat kleiner zijn (3/4e van de wel-museumbezoekers. De formule is dan: (aantal individuele museumbezoekers/percentage bonnen museumbezoekers) x (percentage bonnen niet-museumbezoekers x 0,66)

Tijdens de zomervakantie hebben we het bij de entreeprijs inbegrepen kopje koffie/thee of glaasje limonade in ons koffiekeetje in de tuin geschonken (bij mooi weer) of in ons zaaltje It Kofjelokaal bij slecht weer. Zo konden we bij drukte opstoppingen in het museumcafé voorkomen.

Gelukkig mogen we in Museum Joure ook regelmatig groepen ontvangen. De vrijwilligers van het museumcafé zorgen voor de catering daarvan, met uitgebreide lunches en heerlijke high tea's.

Histoarysk Wurkferbân Skarsterlân / Ut Eigen Gea

Onderdeel van Museum Joure is het Histoarysk Wurkferbân Skarsterlân (HWS), een grotendeels zelfstandig functionerende werkgroep met zo'n 30 leden. Het HWS is in diverse werkgroepen bezig met het verzamelen, archiveren en onderzoeken van historisch materiaal en het realiseren van presentaties over de geschiedenis van Skarsterlân.

Ook dit jaar heeft het HWS meegewerkt aan enkele acties van de Jumbovestiging in Joure. Naast de afronding van het plaatjesboek over historisch Joure over de periode 1955-2000 is er gewerkt aan een mokkenactie en een memoryspel.
Er zijn op zondagmiddagen in het voorjaar en het najaar twee goed bezochte lezingen georganiseerd in het Kofjeplak. In april verzorgde Piet Postma een lezing over Gevelstenen in de Vlecke Joure en in oktober verzorgde Maarten Vinkenborg een lezing over het beurtschip De Vlecke Joure.

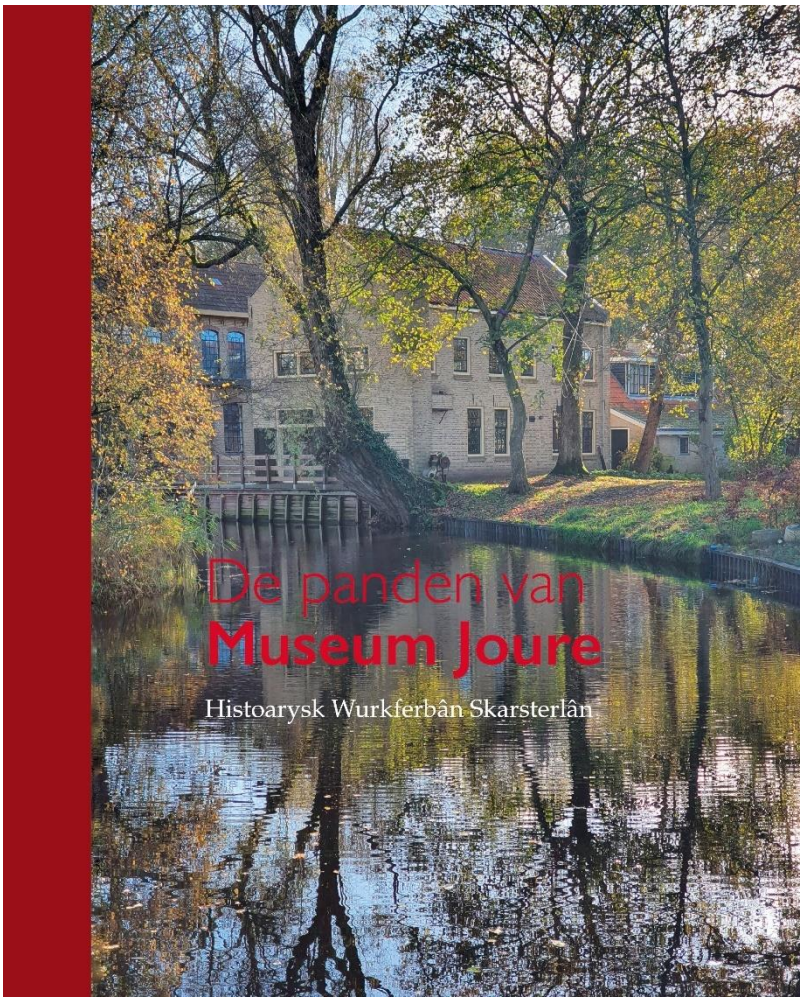

Op verzoek van het bestuur van stichting ENL zijn een aantal leden ook begonnen met het schrijven van een boek over de panden van Museum Joure. Het boek kwam in november uit en werd gepresenteerd werd de eigenaren van de panden, de gemeente De Fryske Marren en stichting Het Kofschip. Alle vrijwilligers van het museum kregen het boek als kerstgeschenk.

De aan het HWS gelieerde stichting Ut Eigen Gea brengt jaarlijks 3 gelijknamige tijdschriften uit over de geschiedenis van dit gebied. Ook in 2023 wist Ut Eigen Gea dat vol te houden. Er zijn ca. 900 abonnees.

Het HWS doet nog veel meer. In de bijlage vindt u het jaarverslag dat het Histoarysk Wurkferbân Skarsterlân zelf heeft gemaakt.

Herijking Museumregistratie

In 2023 is het museum ingeloot voor een herijking van de museumregistratie. Voor deze herijking moest een uitgebreide documentatie aangeleverd worden. Dit was reden om het beleidsplan, het collectieplan, het presentatie- en educatieplan, personeels- en vrijwilligersbeleid nog eens tegen het licht te houden, alsmede de documenten betreffende de veiligheid. In augustus is alle documentatie ingediend. De audit is in januari 2024 geweeest. Afgaand op de geluiden van de auditor verwachten we deze zomer een positieve reactie.

Sponsors en Vrienden van Museum Joure

Net als in voorgaande jaren zijn er gelukkig ook in 2023 heel veel particulieren en bedrijven die Museum Joure steunen. Wij zijn heel blij met deze steun! Grote sponsors waren ook dit jaar weer Jacobs Douwe Egberts, de Rabobank en Spanninga Metaal BV.

Sinds eind 2016 is er een speciale Vereniging Vrienden van Museum Joure actief. De vereniging organiseert bijeenkomsten en werft nieuwe vrienden. Zodoende is de vereniging ook in staat om het museum te steunen bij de ontwikkeling van nieuwe activiteiten. De bijdrage van de vereniging was in 2023 € 31.000! Dit jaar specifiek voor een ringleiding in het zaaltje It Kofjelokaal, een bijdrage voor de zonnepanelen en een bijdrage aan de herinrichting. Dat stellen wij zeer op prijs.

In de planning

Belangrijkste doel voor 2024 is om de herinrichting af te ronden. Daarna willen we verder kijken naar vernieuwing van de inrichting van de overige panden. Daarnaast willen we natuurlijk proberen de hoge bezoekersaantallen van 2023 vast te houden.

Organisatie stichting Erfgoed, Natuur en Landschap

Het bestuur en cultural governance

De werkwijze van het bestuur is vastgelegd in het bestuursreglement. In dit reglement zijn ook de uitgangspunten van de Governance Code Cultuur en andere relevante wetgeving opgenomen (denk aan de WBTR). Jaarlijks wordt door het bestuur gecontroleerd of het bestuursreglement nog aan de actuele codes en regelgeving voldoet en wordt het werken volgens het bestuursreglement geëvalueerd. Afwijkingen van de in het bestuursreglement vastgelegde procedures worden hieronder toegelicht.

Samenstelling van het bestuur

Functie	Naam	Aanstelling	Einde (2e) termijn
Voorzitter	Dhr. Peter de Jonge (Heerenveen)	2018	2026/2027
Penningmeester	Mevr. Anne Carine Verhage (Oudemirdum)	2018	2026/2027
Secretaris	Mevr. Willeke ten Noever Bakker (Joure)	2020	2028
Lid	Mevr. Lea Limonard (Joure)	2018	2023
Lid	Dhr. Ger Bosklopper (Sneek)	2019	2027
Lid	Dhr. Rob Tax	2023	2031

Conform de statuten bedraagt de bestuurstermijn 4 jaar met de mogelijkheid deze te verlengen met een tweede termijn van 4 jaar. In verband met de fusie is het startjaar van alle oorspronkelijke bestuursleden 2018. Om te zorgen voor voldoende continuïteit en doorstroming is afgesproken dat de beide bestuursleden die zitting hadden in de juridische voorgangers van de stichting ENL na één termijn afscheid nemen, maar niet tegelijkertijd. Voor Riek van der Vlugt was 2022 het laatste bestuursjaar en voor Lea Limonard 2023. In 2023 hebben we afscheid genomen van Riek van der Vlucht en is een nieuw bestuurslid toegetreden: Rob Tax. Van Lea Limonard is begin 2024 afscheid genomen. Twee nieuwe bestuursleden zijn per maart 2024 toegetreden: Hester Rijpkema en Arend van der Meulen.

De bestuursleden die in 2018 nieuw waren, blijven ook een tweede termijn in functie (dus t/m 2026) en nemen dan in opeenvolgende jaren afscheid, in een nog nader af te spreken volgorde. Zo ontstaat voldoende spreiding.

De bestuursleden zijn vrijwilligers. Ze ontvangen geen bezoldiging, alleen de gemaakte onkosten worden vergoed. Conform de Code Cultural Governance moeten de (neven)functies van de bestuursleden gepubliceerd worden. Deze zijn opgenomen in de bijlage van dit verslag.

Medewerkers per 31/12/2023

Samenstelling van het team medewerkers per 31/12/2022		
Jan van der Molen	Beheerder Museum Joure	Ca. 0,9 fte, via Empatec
Reitze Hof	Beheerder Museum Joure	Ca. 0,9 fte via Empatec
Margreet van der Zee	Conservator (m.n.) Museum Joure	0,8 fte
Siska Lubach	Medewerker publiek en vrijwilligers	0,6 fte
Eva Hage	Medewerker Onderzoek en tentoonstelling (m.n. Museum Joure), tijdelijk contract beëindigd per 31/12/2023	0,6 fte
Sabine Boode	Projecten en evenementen (m.n.) Mar & Klif Coördinatie Gaasterlandse Natuurweek	0,5 fte
Mayke Kloetstra-De Jong	Coördinatie educatie (m.n.) Groen Doen	0,6 fte
Geertje Bouma-Posthuma	Balie Mar & Klif en (back office)VVV Waterland van Friesland Organisatie cursus Nationaal Landschap	Wisselend aantal uren
Japke Zwaan-De Vries	Balie Mar & Klif en VVV Waterland van Friesland Administratie Groen Doen	Wisselend aantal uren
Trea Leegstra	Balie Mar & Klif en VVV Waterland van Friesland Back-office VVV Waterland van Friesland	Wisselend aantal uren
Pytsje Bokma-Westerdijk	Balie Mar & Klif en VVV Waterland van Friesland	Wisselend aantal uren
Wiesje Pit	Balie Mar en Klif en Waterland van Friesland	ZZP, wisselend aantal uren
Rieneke van der Wal	Educator Museum Joure en gastdocent Groen Doen (eind 2022 tijdelijk niet actief)	Wisselend aantal uren (ZZP)
Anneke van Aalzum	Educator Museum Joure en gastdocent Groen Doen	Wisselend aantal uren
Iris Nutma	Directeur	0,8 fte
Martsen Metselaar	Fin. administratie	0,5 fte

We maken gebruik van een pool van educatoren/gastdocenten, die zowel bij Museum Joure als Groen Doen worden ingezet. Deze werken op basis van een nul-uren-contract of als ZZP'er. De meeste van deze docenten combineren dit met een baan in het onderwijs. Tea Wijnja, die al een aantal jaren op die basis bij ons actief was, heeft haar werkzaamheden in het najaar van 2023 beëindigd.

Ieder jaar is er bij onze organisatie ook ruimte voor stagiaires. Naast scholieren die bij ons een maatschappelijke stage lopen, zijn er ook regelmatige stagiaires van de opleiding Marketing en Communicatie.

Daarnaast hebben we bij Museum Joure in de zomervakantie vakantiekrachten ingezet op basis van een nul-uren-contract: Jojanneke Taconis en Jurre Hofman.

Vrijwilligers

Stichting Erfgoed, Natuur en Landschap kan niet bestaan zonder de inzet van heel veel vrijwilligers. Sommige zijn er heel regelmatig, andere doen zo nu en dan een klus. De meeste vrijwilligers zijn verbonden aan één van de drie afdelingen van onze organisatie.

Actief bij Museum Joure zijn:

- Werkgroep De Witte Os; ca 15 personen, die ieder 2 of meer dagdelen per week werken

- Werkgroep Museumcafé; ca 20 personen, die meestal 1 of meerdere dagdelen per week werken
- Werkgroep balie di t/m vr; ca 5 personen, die 1 of 2 dagdelen per week werken
- Werkgroep balie za/zo; ca. 25 personen, die meestal 1 dagdeel per maand of per 6 weken werken
- Werkgroep rondleiders; ca. 8 personen, die heel wisselend werken
- Werkgroep Histoarysk Wurkferbân Skarsterlân; ca. 30 personen
- Werkgroep educatie; ca. 4 personen, die aanwezig zijn als er schoolgroepen zijn
- Klusmannen- en tuinmannen; ca. 6 personen, waarvan de meesten iedere week aanwezig zijn
- Werkgroep collectie; ca. 2 personen, waarvan de meeste iedere week aanwezig zijn
- Vakmannen/-vrouwen; een club van ca. 3 vrijwilligers brandt regelmatig koffie voor de verkoop in de Witte Os en geeft ook demonstraties. Daarnaast is er een 'pool' van vakmannen en –vrouwen in andere beroepen (drukken, koper slaan, e.d.) die regelmatig demonstraties geven en andere klussen doen.

Actief bij Mar & Klif zijn:

- Schoonmaak en onderhoud van het gebouw; 3 vrijwilligsters
- Onderhoud Heemtuin; ca. 5 vrijwilligers
- Onderhoud Vlindertuin; 3 vrijwilligers
- Onderhoud gebouw; 2 vrijwilligers
- En vrijwilligers die uiteenlopende klussen doen, van koeriersdiensten tot foto's maken, etc.

NME Groen Doen: bijna 20 vrijwilligers

- Leskistwerkgroep; ca 5 vrijwilligers
- Begeleiding verschillende schoolgroepen; ca. 15 vrijwilligers.

Code Fair Practice

In het beleidsplan is beschreven hoe we bij Museum Joure omgaan met de Fair Practice Code. De principes van de Fair Practise Code zijn solidariteit, transparantie, duurzaamheid, diversiteit en vertrouwen. De stichting omarmt deze principes en past deze zo goed mogelijk toe in de praktijk.

Wat betreft de interne organisatie zijn als doelen in het beleidsplan geformuleerd:

- De stichting beweegt zich in diverse netwerken en is daarin gericht op samenwerking en delen van kennis met de collegae in de regio en in gedeelde kennisgebieden. *Wordt toegepast.*
- De organisatie volgt de cao Sociaal Werk en biedt aan vrijwilligers en stagiaires een werkplek, waarbij rekening wordt gehouden met een reële verhouding tussen betaalde en onbetaalde arbeid. In het vrijwilligers- en stagebeleid zijn de functies, (onkosten)vergoedingen en arbeidsvoorwaarden voor vrijwilligers vastgelegd. *Wordt toegepast. Op termijn is het wenselijk om de inschaling van medewerkers nog eens tegen het licht te houden.*
- De stichting zorgt voor een redelijke en eerlijke vergoeding van freelance medewerkers, waarbij de hoogte van het tarief wordt afgewogen ten opzichte van de salarisschalen van de cao en van vergelijkbare inzet van freelance medewerkers bij vergelijkbare instellingen in onze regio. *Wordt toegepast.*

- De musea gaan op zorgvuldige wijze om met representatie en vermelding, door toe te zien op eigenaarschap, bronvermelding en rechtenafdracht. *Wordt zo goed mogelijk toegepast.*
- Voor projecten waarbij kunstenaars betrokken zijn streeft Museum Joure naar een redelijke betaling van de kunstenaars, in lijn met de landelijke richtlijnen. De mogelijkheden hiervoor zijn afhankelijk van aanvullende financiële middelen. *Wordt toegepast.*

Code Diversiteit en inclusie

In het beleidsplan is ook de omgang met de code Diversiteit en inclusie beschreven. Doelen ten aanzien van de interne organisatie op het gebied van Diversiteit en inclusie zijn:

- (Vrijwilligers)werk bij Museum Joure voor iedereen toegankelijk is, ook voor mensen met een fysieke of mentale beperking en voor mensen vanuit verschillende levensfases, culturele achtergronden, religies, gender en seksuele oriëntatie.
- We streven ernaar iedereen te verwelkomen en een prettige en sociale werkomgeving te bieden, waar zij zich passend bij hun vermogens kunnen ontwikkelen, zich veilig voelen en zichzelf kunnen zijn.
- Daar waar nodig en praktisch haalbaar spelen we in op specifieke behoeften.

We denken dat we op de goede weg zijn wat betreft deze doelen. In 2022 is voor het eerst een tevredenheidsenquête gehouden onder de medewerkers en vrijwilligers van alle afdelingen van stichting ENL. Hieruit kwamen uiteraard ook de nodige verbeterpunten. Die zijn zoveel mogelijk aangepakt. Het plan is om deze enquête in 2024 te herhalen en de vragen dan ook meer te laten aansluiten op de aandachtspunten van de code Diversiteit en Inclusie.

Financiën

Op deze plek een korte samenvatting van de financiële resultaten van onze stichting. Meer gedetailleerde informatie of een overzicht per afdeling is op te vragen via info@museumjoure.nl of info@marenklif.nl.

Subsidies en sponsors

Onze stichting mag zich ieder jaar verheugen in de steun van verschillende organisaties. De gemeente De Fryske Marren is medefinancier van alle afdelingen. Gemeente Súdwest-Fryslân subsidieert de afdeling Groen Doen en de provincie Fryslân ondersteunt de taken van Mar & Klif op het gebied van het Nationaal Landschap.

Mar & Klif is het bezoekerscentrum van het landschap. Staatsbosbeheer en It Fryske Gea steunen het bezoekerscentrum ook financieel. Helaas heeft Natuurmonumenten de financiële steun beëindigd.

Museum Joure heeft afgelopen jaar een sponsorbijdragen ontvangen van een aantal grote sponsors, nl. Douwe Egberts, de Rabobank en Spanninga Metaal. Gelukkig mogen wij ook blijven rekenen op steun van de Vereniging Vrienden van Museum Joure, die vaak zorgt voor een substantiële ondersteuning.

STAAT VAN BATEN EN LASTEN	**2023**	**2022**
	€	€
OPBRENGSTEN		
Opbrengst activiteiten Museum Joure	139.030	92.960
Brutowinst winkel- en horecavoorziening museum	67.516	60.721
Bijdragen van particulieren	36.463	38.518
Huuropbrengsten	1.837	2.002
Brutowinst winkel Mar en Klif	24.286	34.699
Gemeentelijke subsidie	382.297	398.845
Bijdrage VVV	32.057	37.144
Opbrengsten NME Groen Doen	42.897	41.918
Bijzondere inkomsten	87.407	7.547
	813.791	**714.351**
BEDRIJFSKOSTEN		
Personeelskosten	497.586	417.742
Afschrijvingen	10.259	12.572
Huisvestingskosten	158.999	165.530
Inventariskosten	12.140	11.759
PR en marketing	25.797	24.663
Algemene en kantoorkosten	44.817	42.386
Kosten activiteiten	55.355	36.332
	804.953	**710.982**
EXPLOITATIERESULTAAT	**8.837**	**3.369**
Resultaatbestemming		
Onderhoudsfonds gebouwen		-5.603
Onderhoudsfonds Inventaris		-2.011
Overige Reserves Museum	8.837	10.983
	8.837	3.369

BALANS PER 31 DECEMBER 2023

ACTIVA	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
VASTE ACTIVA		
MATERIELE VASTE ACTIVA		
Verbouwingen	12.975	14.321
Inventaris Museum	7.999	12.156
Andere bedrijfsmiddelen	1	1
Automatisering	9.991	14.747
	30.966	41.225
VLOTTENDE ACTIVA		
Voorraden	30.677	35.247
Vorderingen	215.044	132.467
Liquide middelen	203.839	451.129
	449.560	618.844
	480.526	660.069
PASSIVA		
EIGEN VERMOGEN	162.230	153.392
VOORZIENINGEN	47.977	33.226
KORTLOPENDE SCHULDEN	270.319	473.451
	480.526	660.069

Bijlage 1. Jaarverslag Vlindertuin Lemmer 2023

Middenin Lemmer, tussen de Rondweg, de oude Tramdijk, de Urkerstraat en het fietstunneltje, ligt de Vlindertuin. Een natuurlijke oase in stedelijk gebied. De Vlindertuin is een initiatief van gemeente De Fryske Marren en wordt beheerd door Bezoekerscentrum Mar en Klif in Oudemirdum. De vrijwilligers van de werkgroep Vlindertuin denken mee over het uit te voeren beheer en zorgen voor het onderhoud van de tuin en het monitoren van de flora en fauna.

Onderhoud

De inzet van vrijwilligers voor het onderhouden van de tuin is onmisbaar. Een enthousiaste groep mannen zorgt voor het onderhoud, zoals het vrijhouden van het pad, het beheersen van de begroeiing en het bijhouden van de waterpartijen. Kerst Boersma is bijna dagelijks in de tuin te vinden en is vooral bezig met het snoei- en zaagwerk. Ook Goasse Hylkema draagt zijn steentje bij aan het onderhoud en monitoren in de tuin, met name tijdens de Landelijke Natuurwerkdagen. Het maaiwerk is sinds juni 2019 uitbesteed aan Bert Jonkman.

Landelijke Natuurwerkdag

Op vrijdag 3 november heeft een groep leerlingen van de Tienerschool uit Lemmer geholpen met het plegen van onderhoud in de tuin tijdens de speciale klassendag en ook op zaterdag 4 november stond er een groep vrijwilligers klaar om in de tuin aan de slag te gaan. De sloten en poelen zijn gehekkeld, braamstruiken verwijderd, wilgen geknot en er is heel veel riet afgevoerd. Het gereedschap voor beide dagen is beschikbaar gesteld door Landschapsbeheer Friesland.

Flora en fauna

Jong en oud samen aan de slag tijdens de Natuurwerkdag in de Vlindertuin

De inrichting en het beheer is erop gericht dat naast wilde inheemse vlinders, ook andere insecten, zoals bijen en hommels, en allerlei soorten vogels zich er thuis voelen. Zo is er bijvoorbeeld reliëf aangebracht waardoor er een afwisselend terrein is ontstaan met verschillende microklimaten en een grote variatie aan vegetatie. Door de aanwezigheid van waterpartijen is het er ook prima vertoeven voor libellen, juffers en watervogels.

Het is dus geen keurig aangelegd parkje met gemaaide grasveldjes en schelpenpaadjes, maar een avontuurlijke “strúntún” waar van alles te beleven is. Er groeien bijvoorbeeld meer dan honderd verschillende soorten inheemse planten en dat midden in Lemmer!

Bijlage 2. Verslag Gaasterlandse Natuurweek 2023

In de herfstvakantie is de 36e editie van de ***Gaasterlandse Natuurweek*** georganiseerd. De Gaasterlandse Natuurweek is een week vol leuke, groene, sportieve, creatieve en vooral duurzame activiteiten, georganiseerd door een unieke samenwerking van de verschillende natuurgerelateerde organisaties in de regio: Bezoekerscentrum Mar en Klif, It Fryske Gea, Vereniging Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Stichting Gaasterlân Natuerlân en IVN Súdwesthoeke. De week wordt mede mogelijk gemaakt door financiële steun van de Gemeente De Fryske Marren. Het doel is jong en oud te laten genieten van en in de natuur en ervan bewust te worden dat je zorgvuldig met de natuur en je leefomgeving moet omgaan.

Dit jaar was het thema 'Van pissebed tot vliegende deur'. Tijdens de week hebben we vooral aandacht geschonken aan de wederzijdse invloed van dieren en planten op elkaar en de werking van de verschillende ecosystemen in onze eigen regio. Daarnaast liep het thema 'duurzaamheid' als een rode draad door de verschillende activiteiten voor jong en oud. Zo zijn bezoekers aangespoord om bewust te kijken naar hun eigen sporen in de wereld. De Groene Markt waarmee de natuurweek traditiegetrouw werd afgetrapt was een succes. Het weer was prachtig, bezoekers kwamen in groten getale naar het Rysterbosk en er was een groot aanbod aan kinderactiviteiten, waaronder bodemdiertjesonderzoek, blote voetenpad, boomklimmen, interessante kidscollege's door o.a. Jeroen Onrust, wormenspecialist en wetenschapper van de RUG en was er een keur aan duurzame, biologische en fairtrade producten te vinden op de sfeervolle markt.

De rest van de week stonden de volgende activiteiten op het programma:

Maandag: Beach Clean Up Mokkebank bij Mirns met It Fryske Gea en Beach Clean Up Oudemirdumerklif met Natuurmonumenten met in totaal zo'n 30 deelnemers. De

Paddenstoelenexcursies o.l.v. Gosse Haga trokken in totaal 50 deelnemers. Zo'n 25 kinderen en hun ouders hebben meegedaan met de kindermiddag over schapen en wol van IVN Súdwesthoeke en 30 kinderen hebben meegedaan met Expeditie Waterbeestjes met It Fryske Gea.

Dinsdag: De sportieve outdoordag met Staatsbosbeheer in Bosk Elfbergen trok zo'n 95 deelnemers, de workshop natuurfotografie 12 deelnemers, excursie Rysterbosk zo'n 20 deelnemers en de lezing over Zoogdieren zo'n 15 toehoorders.

Woensdag: Kleutertheater JInky's Mikmak in de kapschuur in het Rysterbosk trok 150 kinderen en ouders, de jongeren workshop Landschapsfotografie zo'n 12 en de excursie Lycklamabos o.l.v. Natuurmonumenten trok ondanks het slechte weer 8 deelnemers.

Donderdag: Oerrr Wilde Buitendag Lycklamabos met zo'n 200 jonge deelnemers vergezeld door hun ouders. Geschiedeniskuier Oude Balksterweg 17 deelnemers.

Vrijdag: Kinderactiviteiten Bodemdiertjes en Levend Dieren Stratego met Staatsbosbeheer 35 kinderen en ouders. Workshop natuurjourenalen door Mirja Nature Art was volgeboekt met 15 deelnemers.

Zaterdag 29 oktober vond weer de jaarlijkse Nacht-van-de-nacht-wandeling plaats. Het moment om mensen bewust te maken van het belang van duisternis voor mens en dier. Maar liefst 180 deelnemers namen deel aan de wandeling door het Rysterbosk langs de 7 met olielampjes verlichte acts met muziek, verhalen en dans

Drie maatschappelijke stagiairs van CSG Bogerman Sneek en Balk hebben geholpen tijdens de Groene Markt en door de week heen met het begeleiden van de verschillende kinderactiviteiten en de Beach Clean Ups.

Tijdens de Gaasterlandse Natuurweek zijn alle activiteiten en excursies goed bezocht en veelal volgeboekt. Naast alle bezoekers van de Groene Markt hebben er in totaal zo'n 890 kinderen en volwassenen meegedaan aan de fysieke activiteiten.

We kijken terug op een geslaagde Gaasterlandse Natuurweek!

Mar en Klif is de voortrekker bij de organisatie van de Gaasterlandse Natuurweek. Zo verzorgen wij de coördinatie en de planning, het aanvragen van vergunningen, de publiciteit, het verwerken van aanmeldingen, de financiën, uitvoering van een aantal activiteiten, etc.

Bijlage 3. Overzicht deelname Groen Doen voorgaande jaren

Schooljaar 2022-2023

	Aantal scholen	Aantal unieke leerlingen	Leskisten	Materiaal-pakketten	Op Excursie	(Gast)les op school	Himmeldei	Totaal
Súdwest-Fryslân	61	8.921	230	221	391	158	30	1.030
De Fryske Marren	33	4.274	82	79	209	70	13	453
Totaal	**94**	**13.195**	**312**	**300**	**600**	**278**	**43**	**1.483**

Schooljaar 2021-2022

	Aantal scholen	Aantal leerlingen	Leskisten	Materiaal-pakketten	Op Excursie	(Gast)les op school	Himmeldei	Totaal
Súdwest-Fryslân	58	9.530	221	227	381	152	35	1016
De Fryske Marren	33	3.949	78	66	176	86	16	422
Totaal	**89**	**13.479**	**299**	**293**	**557**	**238**	**51**	**1438**

Schooljaar 2020-2021

	Aantal scholen	Aantal leerlingen	Leskisten	Materiaal-pakketten	Op Excursie	(Gast)les op school	Himmeldei	Totaal
Súdwest-Fryslân	57	6.521	227	213	140	47	23	650
De Fryske Marren	32	3.381	72	68	67	31	5	243
Totaal	**89**	**9.902**	**299**	**281**	**207**	**78**	**28**	**893**

Schooljaar 2019-2020

	Aantal scholen	Aantal leerlingen	Leskisten	Materiaal-pakketten	Op Excursie	(Gast)les op school	Himmeldei	Totaal
Súdwest-Fryslân	51	6.256	140 | 32 (11)	54 | 0 (88)	142 | 18 (156)	30 | 2 (27)	5 | 0 (21)	371 | 52 (303)
De Fryske Marren	33	3.810	61 | 10 (10)	39 | 0 (42)	99 | 0 (48)	84 | 1 (5)	0 | 0 (17)	283 | 11 (122)
Totaal *Totaal incl. annuleringen*	**84**	**10.066**	**243** *(264)*	**93** *(223)*	**259** *(463)*	**117** *(149)*	**5** *(43)*	**717** (425) *(1.142)*

Aantal | alternatief aanbod door corona
(Geannuleerd door Groen Doen i.v.m. corona en sluiting scholen. Annuleringen door scholen zelf zijn hierbij niet opgenomen)

Schooljaar 2018-2019

	Aantal scholen	Aantal leerlingen	Leskisten	Materiaal-pakketten	Op Excursie	(Gast)les op school	Himmeldei	Totaal
Súdwest-Fryslân	51	6.325	162	176	320	95	18	771
De Fryske Marren	32	3.775	48	46	141	38	13	286
Totaal	**83**	**10.100**	**210**	**222**	**461**	**133**	**31**	**1.057**

Schooljaar 2017-2018

	Aantal scholen	Aantal leerlingen	Uitgeleende leskisten	Excursies en buitenactiviteiten	Overige materialen/activiteiten	Himmeldei
Súdwest-Fryslân	55	6.526	129	321	300	22
De Fryske Marren	34	3.859	63	158	135	29
Totaal	**89**	**10.385**	**192**	**479**	**435**	**51**

Schooljaar 2016-2017

		Aantal scholen	Aantal leerlingen*	Uitgeleende leskisten	Excursies en buitenactiviteiten	Overige materialen/ activiteiten	Himmeldei
Súdwest-Fryslân		54	ca. 14.281	128	294	300	19
De Fryske Marren		35	ca. 7.055	58	151	127	19
Totaal		**89**	**21.336**	**186**	**445**	**427**	**38**

**Per abuis is in dit schooljaar een afwijkende telmethode gehanteerd, nl. het aantal leerlingen dat aan een activiteit heeft meegedaan in plaats van het aantal leerlingen op de aangesloten scholen. Omdat veel scholen meerdere activiteiten per groep boeken, zijn hier dus dubbellingen in.*

Schooljaar 2015-2016

	Aantal scholen	Aantal leerlingen	Uitgeleende leskisten	Excursies en buitenactiviteiten	Overige materialen/activiteiten	Himmeldei
Súdwest-Fryslân	49	ca. 5.921	111	429	156	26
De Fryske Marren	33	ca. 3.384	58	238	64	22
Totaal	**82**	**9.305**	**169**	**667**	**220**	**48**

Schooljaar 2014-2015

	Aantal scholen	Aantal leerlingen	Uitgeleende leskisten	Excursies en buitenactiviteiten	Overige materialen/activiteiten	Himmeldei
Súdwest-Fryslân	49	ca. 5.672	139	294	145	21 scholen (1250 opgegeven leerlingen)
De Fryske Marren	32	ca. 3.204	54	184	37	23 scholen (1280 opgegeven leerlingen)
Totaal	**81**	**8.876**	**193**	**478**	**182**	

Schooljaar 2013-2014

	Aantal scholen	Aantal leerlingen	Uitgeleende leskisten	Excursies en buitenactiviteiten	Overige materialen/ activiteiten	Himmeldei
Súdwest-Fryslân	46	5.942	118	223 (ca. 4942 leerlingen)	232	25 scholen (1920 leerlingen)
De Friese Meren	31	3.337	56	124 (ca. 2.885 leerlingen)	56	21 scholen (1929 leerlingen)
Totaal	**77**	**9.279**	**174**	**348**	**288**	

Schooljaar 2012-2013

	Aantal scholen	Aantal leerlingen	Uitgeleende leskisten (per week)	Excursies en buitenactiviteiten	Overige materialen/ activiteiten	Himmeldei
Súdwest-Fryslân	47	5.874*	199	211	212	28 scholen (1888 kind.)
Gaasterlân-Sleat	10	811	31	32	20	8 (520 kind)
Lemsterland	6	673	41	15	8	6
Skarsterlân	14	1.858	36	55	47	n.v.t
Totaal	**77**	**9.216**	**127**	**313**	**287**	

Schooljaar 2011-2012

	Aantal scholen	Aantal leerlingen	Uitgeleende leskisten	Excursies en buitenactiviteiten	Overige materialen / activiteiten
Súdwest-Fryslân	48	6.485		129	222
Gaasterlân-Sleat	10	864		33	36
Lemsterland	6	719		19	4
Skarsterlân	n.v.t.	n.v.t.		n.v.t	n.v.t
Totaal	**64**	**8.068**	**39**		

Toelichting bij overige materialen/activiteiten:

Dit zijn bijvoorbeeld gastlessen op school, levend materiaalpakketten (vlinderpakket, champignons, e.d.), etc.

Bijlage 4. Werkzaamheden t.b.v. VVV Waterland van Friesland

De baliemedewerksters van Mar & Klif worden via een detacheringsovereenkomst voor een groot deel van hun uren ingezet t.b.v. VVV Waterland van Friesland. De meeste uren worden op locatie Mar & Klif gemaakt en hebben ook betrekking op het toeristisch landschap van Gaasterland. De werkzaamheden variëren.

Baliewerkzaamheden

- Ontvangen en adviseren van bezoekers over de toeristische mogelijkheden in Gaasterland en de hele regio Waterland van Friesland, zowel persoonlijk als per mail en telefonisch en alle werkzaamheden die daarbij horen.

Distributie VVV magazine en VVV kranten en merchandise Waterland van Friesland

- Distributie coördinatie afdeling Gaasterland magazines en persoonlijk contact met ondernemers.
- Distributie coördinatie afhaalpunt van bestelde merchandise bij Waterland van Friesland

Leden en potentieel

- Signaleren van zaken die met leden te maken hebben.
- Nieuwe leden werven, bezoeken van leden, contact zoeken met leden bij opzegging, wijzigingen in lidmaatschap.

Seizoensverlengingactiviteit Brekkenpaad met Verhaal de pontjes varen langer door

- Verzorgen tekst tbv sociale media ism WvF, persbericht, contact ondernemers, locaties.

Artikelen schrijven

- Input aanleveren, verhaallijn Stromen, het ontwikkelen van 3 routes; Palingroute, Molenroute, Jaagpadenroute incl tekst, route en odp

Foto's zoeken en regelen

- Odulphuspad overnachtingen in odp aanpassen
- Fotos i.s.m. Jan Tijsma.
- Foto's zoeken voor WvF of contacten leggen hierover bij bronnen.
- Foto's aanleveren t.b.v. Places of Interest.

Diverse input

- Evaluatie aanleveren punten tbv print 2022.
- Bijwonen van de periodieke vergaderingen in Joure bij WvF 2022

Website WvF

- Diverse teksten, tips en foto's aangeleverd.
- Input gevraagd voor Website WvF bij ondernemers.
- Content verzorgen voor Places of Interest, diverse routes geïmplementeerd en voorzien van gpx en tekst.

Open Data Platform

- Invoeren van routes en evenementen voor WvF.
- Leden WvF aanvullen in overleg met WvF.
- Belronde ODP ledencontact WvF vermelding website.

Oren en ogen van regio Gaasterland

- Belangrijke zaken doorspelen/delen met Directeur WvF.
- Ondernemersnetwerk Gaasterland, De Stikke Eigen Haard en WHI aan WvF.
- Klachten, opmerkingen, kansen etc doorgeven.
- Vergaderpunten voorbereiden.
- Persbericht Brekkenpaad met Verhaal ism WvF
- Facebook actie ism WvF omtrent de fietsroute Het Verdriet van de Zuiderzee
- Bloggers diverse input geleverd over Mar en Klif en het Nationaal Landschap

Contactpersoon voor WvF Landschapscursus

- Cursisten via WvF voorzien van informatie omtrent cursus

Bijlage 5. Aanwinsten

Aanwinsten 2023

Schenkingen

Schenkingen

	Objectnummer: JOU2023-02 **Titel:** Rode koffiebus met opschrift Wed. Douwe Egbertszoon
	Objectnummer: JOU2023-03/04/05 **Titel:** Kinderservies Nijntje - Dick Bruna met schoteltjes en dienblad (geschenkartikel DE)
	Objectnummer: JOU2023-06 **Titel:** Schoteltje met afbeelding van molen Wielengastam
	Objectnummer: JOU2023-10 **Vervaardiger:** Keverling **Titel:** 2 wandkandelaars
	Objectnummer: JOU2023-13 **Vervaardiger:** Essers, Bernard **Titel:** Aquarel in lijst van de Jouster toren, gemaakt door Bernard Essers.
	Objectnummer: JOU2023-14 **Vervaardiger:** Roodenburg, Hendrikus Elias **Titel:** Ets van Jouster toren, vervaardigd door H.E. Roodenburg (niet ingelijst)

	Objectnummer: JOU2023-15 **Titel:** Tegel met afbeelding Jouster toren
	Objectnummer: JOU2023-20 **Vervaardiger:** Delden, Hille van Fortuin, W **Titel:** Friese stoelklok, ca. 1850, vervaardigd door Hille van Delden en Wiebe Fortuin
	Objectnummer: JOU2023-25/26/27 **Titel:** Verpakkingen Douwe Egberts tabak
	Objectnummer: JOU2023-28 **Titel:** Envelop met daarin diverse Melanges en uitnodiging Douwe Egberts
	Objectnummer: JOU2023-46 **Titel:** Pak Douwe Egberts Paarsmerk koffiebonen
	Objectnummer: JOU2023-47 **Titel:** Tabaksreclame Douwe Egberts Heerenbaai 5, in houten lijst
	Objectnummer: JOU2023-62 **Vervaardiger:** Simonis, Dick Gero **Titel:** Gero roestvrijstalen melkkan, ontwerp van Georg Nilsson

	Objectnummer: **Titel:**	JOU2023-51 Waardepunten van Douwe Egberts
	Objectnummer: **Titel:**	JOU2023-101 t/m 166 Diverse producten van Grafisch Berdrijf Haskerland Joure, o.a.Kubus kalender, gemaakt voor het jaar 2003

Diverse Douwe Egberts geschenkartikelen zijn dit jaar in bruikleen en als schenking ontvangen van het DE-Heritage Center en tentoongesteld in de nieuwe Douwe Egberts opstelling.

Toegezegde schenking, dhr. Schothorst wil zijn collectie Zwerfstenen na zijn overlijden aan Mar en Klif schenken.

Bijlage 6. Een beknopte geschiedenis van Museum Joure

Op 1 juli 1976 opende de voorganger van Museum Joure, stichting Johannes Hessel Huis, de deuren in het voormalige pakhuis van Douwe Egberts aan de Geelgietersstraat. In het pand was een expositie te zien over de geschiedenis van Douwe Egberts. Op de eerste verdieping van het pakhuis vestigde zich het Natuurmuseum, toen nog een aparte stichting. Op de zolder organiseerde de Culturele Raad van de gemeente exposities op het gebied van beeldende kunst.

Door de tijd heen breidde het museum zich langzamerhand uit. Nieuwe panden, collecties en taken werden aan het museum toegevoegd. In 40 jaar is er zeker heel veel veranderd en is het museum uitgegroeid tot één van de grootste museumcomplexen van Friesland. Een beknopte samenvatting van de veranderingen door de jaren heen.

Jaar	Wat
1980	Museumwinkel De Witte Os aan de Midstraat 97 geopend
1981	Geboortehuis van Egbert Douwes in de museumtuin geplaatst
1984	Museumstraat aangelegd (verbindingsweg tussen de Sinnebuorren en het Waagplein)
1986	Keverling pakhuis en Keverling kantoor (huidige ambachtengebouw) aan het museum toegevoegd
1989	Kadehuisje in beheer bij het museum als beheerderswoning
1991	'Metaalfabriek Keverling' toegevoegd aan het museum, met presentatie over Keverling en Fries Grafisch Museum
1993	Heemkundig werkverband Skarsterlân opgericht (latere HWS)
2001	Pand 99 aan Museum Joure toegevoegd, nieuwe horecavoorziening en nieuwe tentoonstellingsruimte. Kultuerried organisatorisch onderdeel van Museum Joure
2004	Fusie Natuurmuseum en Johannes Hesselhuis tot Museum Joure
2006	Kadehuisje ingericht met koperslagerswerkplaats en koffiebranderij
2009	Depot verhuist naar ruimtes van voormalige lokale omroep Oskar, It Sael wordt helemaal opgeknapt en ingericht met Friese klokken
2012	Museum Joure neemt afscheid van de natuurexpositie, deze verhuist naar Bezoekerscentrum Mar & Klif in Oudemirdum. Ook wordt afscheid genomen van de bakkerij-tentoonstelling, de bovenverdieping van het Ambachtengebouw wordt ingericht als educatieruimte
2013	Het Johannes Hessel Pakhuis wordt opnieuw ingericht met op de begane grond een expositie over koffie, op de eerste verdieping een expositie over thee en ook de zolderverdieping wordt opgeknapt. Hier heeft het Histoarysk Wurkferbân Skarsterlân zijn werkplek
2015	Museum Joure stopt onder druk van de bezuinigingen met het organiseren van voorstellingen en concerten buiten de eigen gebouwen (van oudsher de Kultuerried-activiteiten), zoals de concerten in Park Heremastate, de concerten in de verzorgingstehuizen en de theatervoorstellingen in It Haske en de Rjochtdei
2016	Museum Joure stopt met de organisatie van de exposities in de bibliotheek en het gemeentehuis. De expositiewerkgroep gaat als een zelfstandige stichting verder: de stichting Keunst en Keur
2018	Fusie Museum Joure met Bezoekerscentrum Mar & Klif tot stichting Erfgoed, Natuur en Landschap. Herinrichting panden Midstraat 97 en 99, met een centrale balie, doorgang naar de Witte Os en de realisatie van een nieuwe zaal.
2020	De tuin en de straat tussen de panden is opnieuw ingericht en in de winter van 2020-2021 zijn de kades van de Geelgieterstraat gesaneerd, is het houtwerk, de bestratingen de belichting vernieuwd. In mei 2020 is het beeld Kaskade van de kunstenaar Klaas Gubbels in het parkje bij de Sinnebuorren geplaatst.
2023	Verduurzaming Johannes Hesselpakhuis, Keverling Pakhuisje en geboortehuisje en nieuwe inrichting.

Bijlage 7. Jaarverslag Histoarysk Wurkferbân Skarsterlân (HWS) 2023

Het afgelopen jaar konden de coronamaatregelen afgebouwd worden en kon er gaandeweg weer normaal gewerkt worden op de zolder, totdat de verduurzamingsmaatregelen door het museum opnieuw het samenwerken en vergaderen op de zolder verstoorden. Het zal nog wel een tijdje in 2024 duren voordat de situatie weer optimaal is, maar dan kunnen we wellicht terecht op een beter geïsoleerde en verwarmde werkplek. Dit jaar kwam het DB tien keer bijeen en het AB vier keer, terwijl de vergadering van november noodgedwongen vervangen moest worden door een mailcontact.

.

BESTUUR

Het DB was in 2022 als volgt samengesteld:
Theo Huisman, voorzitter
Ben de Jong, secretaris (verslag)
Henk Oost, lid
Jaap Halma, penningmeester
Hanneke Staal, lid
Dinie Stuiver, lid

Na een jarenlang lidmaatschap van het DB heeft Tjerk Algera het stokje overgegeven aan Henk Oost, die vooral de gang van zaken rond het computer- en registratiegebeuren in het oog houdt.
Jaap Halma heeft het penningmeesterschap van UEG overgedragen aan Jan Huisman, maar behartigt nog wel de financiële zaken van het HWS en de contacten daarover met de museumdirectie.
Als nieuwe leden van het HWS konden we Sjoerd Mulder, Jan Sinnema en Klaas Hoekstra begroeten.

LIEF EN LEED

Ook dit jaar is niet zonder verdrietige zaken voorbij gegaan. Zowel Gert Bazuin, als Freark Ringnalda, Jan Lammertsen en Theo Rypkema verloren hun echtgenote. Ruurd Stuiver had de nodige problemen met zijn been. Jaap Halma onderging een operatie en ook de hartproblemen van Hanneke Staal gaven en geven reden tot zorg.
De gemiddelde leeftijd van de HWS-leden is vrij hoog en dat maakt het HWS kwetsbaar. Sommige leden zijn niet meer in staat om een zinvolle bijdrage te leveren. Een enkel lid is vooral actief als een kleine zelfstandige buiten het HWS gebeuren. Het DB heeft het afgelopen jaar de nodige aandacht geschonken aan het bestuderen hoe het HWS organisatorisch binnen het gehele museumgebeuren functioneert en op welke punten ons huishoudelijk reglement aanpassingen behoeft. Die discussie wordt ook in 2024 (eerst) binnen het DB voortgezet. Een verantwoorde opschoning van onze ledenlijst maakt onderdeel uit van deze studie.

EXTERNE ACTIE

Ook dit jaar heeft het HWS meegewerkt aan enkele acties van de Jumbovestiging in Joure. Naast de afronding van het plaatjesboek over historisch Joure over de periode 1955-2000 is er gewerkt aan een mokkenactie en een memoryspel.

Er kwam dit jaar een beetje beweging in de overdracht van de Vegelinsteen, geschonken door Piet Postma, aan een belangstellende. De gemeente De Fryske Marren heeft toegezegd mee te werken aan het plaatsen van de steen op een daarvoor geschikte plek.

Het HWS heeft ook dit jaar meegewerkt aan het Uit-festival in Joure met een kraam, een opvallende banner, flyermateriaal, een presentatie van het gilde en het vertonen van een promotiefilm. Het is de vraag of onze inspanningen t.a.v. het Uitfestival in zijn huidige vorm enig rendement opleveren. Meedoen een volgende keer is een aandachtspunt.

Er zijn op zondagmiddagen in het voorjaar en het najaar twee goed bezochte lezingen georganiseerd in het Kofjeplak. In april verzorgde Piet Postma een lezing over Gevelstenen in de Vlecke Joure en in oktober verzorgde Maarten Vinkenborg een lezing over het beurtschip De Vlecke Joure.
Deze lezingen waren voor het eerst niet meer gekoppeld aan een AB vergadering, omdat dat teveel problemen gaf met de vergadertijd en het tijdstip van 17 uur, waarop het museum gesloten wordt. Voor het 'Na de pauzeprogramma' van de AB vergaderingen proberen we zoveel mogelijk een invulling te vinden door de eigen leden. Zo verzorgde Ben de Jong in oktober een preview van het in door hem en Hanneke Staal in opdracht van de museumdirectie geschreven boek over de Panden van Museum Joure, dat in november uitkwam en gepresenteerd werd aan de eigenaren van de panden, de gemeente DFM en stichting Het Kofschip.

Ook is meegewerkt aan het zoeken naar straatnamen in Joure en Oudehaske en aan het beoordelen van Friese teksten voor Swimfun.

Verder startte een nieuwe werkgroep van het HWS, bestaande uit Hanneke Staal, Ben de Jong, Jaap Halma, Jan Sinnema, Ruurd Stuiver en Klaas Hoekstra om in samenwerking met Thomas Groeneveld van Masije de historie van de panden in de Midstraat in kaart te brengen.

ZOLDERCONTACTEN 2023

In 2023 hebben tussen half maart en half november 341 personen de HWS zolder bezocht. 327 hebben op 8 verschillende woensdagen Jumboplaatjes geruild en aangevuld. De overige 14 kwamen om informatie over foto's of documenten.

INTERNE ACTIE

Doordat er een einde komt aan het registratiesysteem Adlib wordt er op (provinciaal) museumniveau naarstig gezocht naar een nieuw systeem, dat gebruiksvriendelijker is en betaalbaar. Een kleine werkgroep, bestaande uit Henk Jan Oost, Tjerk Algera en Harm Nijholt houdt zich bezig met het volgen van de registratieontwikkelingen en met de aanpassingen die het computersysteem soms nodig heeft. Ook het invoeren van gegevens op de website heeft de nodige aandacht gehad.
Eveneens is er een nieuwe printer aangeschaft
Ook dit jaar is er hard gewerkt aan het opruimen en opschonen van de zolder, in de maanden dat dat mogelijk was.

WERKGROEPEN

UEG
UEG leverde dit jaar de nummers, 56, 57 en 58. Helaas waren er dit jaar incassoproblemen met de Rabobank, die een ongewenste administratieve rompslomp met zich meebrachten, maar die inmiddels opgelost lijken te zijn.

BIBLIOTHEEK
Ook dit jaar is weer een aantal boeken aan het boekenbezit toegevoegd en is er gewerkt aan het opschonen en registreren van het boekenbezit. Met name het verwerken van de boeken van de grafische afdeling heeft de nodige aandacht gehad.

FOTOWERKGROEP
Naast de verwerking van het fotobezit, waar de werkgroep stug mee doorgaat, is er in de laatste helft van dit jaar weer veel werk verzet voor Jumboacties en foto's voor het boek over de Panden van Museum Joure.

WERKGROEP BEELD EN GELUID
In 2023 is veel aandacht besteed aan het maken van documentaires, zoals:

- de bevrijding van Joure. Deze film is op 15 april 2023 vertoond in de Hobbe van Baerdtkerk. Hieraan voorafgaand is een verkorte versie van deze film vertoond op de zes basisscholen.
- Joure 1949. Deze film is gemaakt door de familie Adolfs in 1949.Adolfs heeft 150 dorpen in Friesland op deze manier vastgelegd.Joure was één van de eerste plaatsen die aan de beurt kwamen.De film is tijdens de Uitmarkt vertoond in het Kofjelokaal.
- Joure omstreeks 1967. Deze film zal op 21 januari 2024 worden vertoond in het Kofjelokaal.
- in 2023 is gestart met het vervaardigen van een documentaire over Joure.

Dit is een compilatie van hoogtepunten uit diverse films door de jaren heen. De oudste film hiervoor is van 1928. Deze film zal voor het eerst op zondag 25 augustus 2024 worden vertoond aan de leden van de doopsgezinde kerk i.v.m. hun 200-jarig bestaan. Voor al deze documentaires wordt gebruik gemaakt van teksten via een computerstem.

In januari 2023 is de Stegenfilm vertoond aan de leden van de Vrijloop.

Verder is het vervuilde Ad-Lib helemaal bijgewerkt en klaargemaakt voor overgang naar het nieuwe Atlantissysteem.

De erfgenamen van IJbele Jelsma hebben nog aanvullend zaken aan het HWS ter beschikking gesteld zoals:

- dia's van de brand van de hervormde kerk in 1939.
- een serie oude (nog onbekende) foto's.
- glasnegatieven.
- de originele film van de bevrijdingsoptocht in 1945. Vooral met deze film was de filmgroep zeer content.

GILDE
2023 is een goed jaar geweest voor het Gilde. Er zijn 227 personen rondgeleid door Joure. Door toetreding van Feike Vermaning is de personele bezetting weer op peil. I.v.m. het overlijden van Klaas Jelsma heeft Jan de With de secretariële functie overgenomen.

Naast de in ons bezit zijnde jasjes met logo heeft onze sponsor Ynte Kuindersma, ook polo's met logo beschikbaar gesteld. Dit voor de warme dagen.

Er is medewerking verleend aan:

- Het door de VVV uit gegeven boekje Dorpskuier Joure.
- Een artikeltje in de Leeuwarder Courant over de Jordaan in Joure

<u>Publiciteit:</u>

Voor aanvang van het seizoen is een persbericht geplaatst in de Jouster Courant, dit ondersteund door een fraaie foto van de Gildemeesters. (Foto Hanneke Staal). Dit bericht is ook geplaatst op facebook (ik ben een Jouster omdat….) Zoals gebruikelijk zijn de raambiljetten vlak voor het seizoen

weer overal bezorgd. Er zijn veel flyers uitgedeeld op de Uitmarkt in september.Deze flyers zijn ook bezorgd bij het gemeentehuis voor opname in het welkomstpakket voor nieuwe inwoners.

Onze activiteiten zijn vlak voor het seizoen aangemeld voor de uitagenda's van de Jouster Courant, de Leeuwarder Courant en het Friesch Dagblad. Enkel de Leeuwarder Courant heeft dit consequent drie maanden lang geplaatst.

Giny Kramer heeft medewerking verleend aan een interview met Andries Noppert in de Jouster toren, door Omrop Fryslân.

Max Buis heeft in november een lezing verzorgd voor de Lions Club over Hobbe van Baerdt.

Henk Hoekstra heeft in november een lezing verzorgd over het ontstaan van Joure voor de Soos in De Oerdracht.

DOCUMENTATIE
Naast het beantwoorden van binnenkomende vragen en verzoeken is de organisatie en verwerking van documenten verder geoptimaliseerd.
In het algemeen kan worden gesteld dat de werkgroep, zo goed en kwaad dat kon, heeft doorgewerkt, zowel op de zolder als thuis.

WERKGROEP VRAAG EN ANTWOORD
De zoldersituatie liet niet toe om precies het aantal vragen via website, mail en telefoon adequaat te registreren. Sommige sloten aan bij de bij de zoldercontacten genoemde informatie over foto's en documenten. Het aantal ligt ongeveer gelijk met dat van het voorgaande jaar.

TENSLOTTE
Hopelijk kunnen we in 2024 onze activiteiten weer oppakken met de intentie dat we die noeste arbeid niet alleen in stilte verrichten, maar ons werkverband zichtbaar maken voor buitenstaanders via lezingen en de medewerking aan diverse (museum)activiteiten.

Bijlage 8. Bezoekers Museum Joure

Betalende bezoekers	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
totaal volwassenen individueel (incl. korting en Museum-kaart)	8.709	9.031	10.069	9.255	11.193	9.913	9.663	10.091	9.570	12.561	10.683	10.074	11.295	17.547
totaal kinderen en gezinnen (incl. museum-kaart)	2.478	2.416	2.001	1.858	1.502	1.712	1.793	1.623	1.578	1.804	2.092	2.644	2.070	4.478
totaal betalende groepen	3.997	6.716	6.439	6.769	2.978	3.765	3.535	3.094	3.044	4.115	236	851	2.849	2.127
totaal schoolgroepen betaald	114	609	219	465	742	1.065	723	1.009	1.251	1.433	798	217	1.009	1.544
Lezingen en bijzondere activiteiten														586
Gratis entree	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
totaal sponsors, donateurs, e.d.	564	481	395	231	453	124	182	243	173	237	19	86	53	92
Museumpas Fryslan														39
totaal onderwijs niet betalend	1.663	1.352	774	574	82	18	62	40	0	52	0	0	0	0
overig gratis entree (incl. acties 2e kaartje gratis)	3.712	2.840	2.860	3.652	2.690	1.506	1.512	1.376	1.936	1.481	570	257	1.049	802
Gebruik derden + Filmhuis													542	586
Totaal betaald bezoek	***15.298***	***18.772***	***18.728***	***18.347***	***16.415***	***16.455***	***15.714***	***15.817***	***15.443***	***19.913***	***13.809***	***13.786***	***17.223***	***26.282***
Totaal gratis entree	***5.939***	***4.673***	***4.029***	***4.457***	***3.225***	***1.631***	***1.756***	***1.659***	***2.109***	***1.770***	***589***	***343***	***1.644***	***1702***
Totaal bezoek	**21.237**	**23.445**	**22.757**	**22.804**	**19.640**	**18.103**	**17.470**	**17.476**	**17.552**	**21.683**	**14.398**	**14.129**	**18.867**	**27.984**

waarvan	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Museumkaart volwassenen	2.467	2.718	4.056	3.447	4.526	4.399	4.096	4.243	4.651	5.775	4.410	3.879	4.500	6.635
Museumkaart kinderen	86	235	341	255	327	322	312	333	329	493	648	716	626	1.131

Nb. Tot 2018 bood het museum gezinskaarten aan. Vanaf 2022 worden bezoekers van het Filmhuis en gebruik derden apart geregistreerd.

Bijlage 9. Sponsors

Museum Joure

- Gemeente De Fryske Marren
- Jacobs Douwe Egberts
- Spanninga Metaal BV
- Vereniging Vrienden van Museum Joure

Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân, bezoekerscentrum Mar en Klif

- Gemeente De Fryske Marren
- Provinsje Fryslân
- Staatsbosbeheer
- It Fryske Gea

Groen Doen

- Gemeente Súdwest-Fryslân
- Gemeente De Fryske Marren
- Wetterskip Fryslân

Bijlage 10. Kritische Prestatie Indicatoren

Sinds 2018 werkt de gemeente De Fryske Marren met kritische Prestatie Indicatoren. In deze bijlage lichten wij de wijze waarop wij hier invullen aan gegeven hebben nog kort toe.

Kritische Prestatie Indicatoren Stichting Erfgoed, Natuur en Landschap onderdelen Museum Joure en Bezoekerscentrum Mar & Klif:

- *Doel 1: De stichting voldoet voor de collectie Joure aan de definitie voor musea zoals geformuleerd door de International Council of Museums en aan de kwaliteitsnormen van het landelijke museumregister.*
  De stichting streeft er altijd naar om met Museum Joure te voldoen aan de definitie voor musea en de kwaliteitsnormen van het museumregister. In 2023 is het museum ingeloot voor een herijking van de museumregistratie, dat was reden om alle activiteiten nog eens tegen het licht te houden. De audit is in januari 2024 geweeest. Afgaand op de geluiden van de auditor verwachen we deze zomer een positieve reactie.

- *Doel 2: : De stichting zet in op educatieve activiteiten waarbij het erfgoed, geschiedenis, landschap en natuur van Joure en het Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân.*
  De hoofdstukken over Museum Joure en Bezoekerscentrum Mar & Klif bieden een overzicht van de activiteiten in de vorm van exposities, presentaties en andere activiteiten. In 2023 zijn na de coronajaren weer meer activiteiten georganiseerd dan de voorgaande jaren.

- *Doel 3: De stichting zet met haar aanbod in op het trekken van zoveel mogelijk bezoekers/toeristen richting (Museum) Joure en het Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân en het bezoekerscentrum Mar en Klif.*
  De stichting voert voor beide locaties een actief marketingbeleid, zoals bij beide hoofdstukken beschreven. Het daadwerkelijke bereik hangt mede af van externe factoren, zoals bijvoorbeelde een regenachtig zomer. Dat pakt meestal goed uit voor Museum Joure (als slecht-weer-voorziening) en minder voor Bezoekerscentrum Mar en Klif (dat vooral een tussenstop op fiets-/wandelroutes is).

- *Doel 4: De stichting werkt met een grote groep vrijwilligers en geeft aandacht aan gerichte ondersteuning en begeleiding van de vrijwilligers.*
  Bij Museum Joure werken we met ca. 140 vrijwilligers en bij Mar en Klif/Groen Doen met ca. 20. Op beide plekken besteden we veel tijd aan het begeleiden en ondersteunen van vrijwilligers. Het vrijwilligerswerk is regelmatig een opstapje voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt of een zinvolle dagbesteding voor mensen die daar behoefte aan hebben.

Kritische Prestatie Indicatoren Stichting Erfgoed, Natuur en Landschap onderdeel NME Centrum Groen Doen:

De gemeente De Fryske Marren verleent de subsidie voor het NME Centrum Groen Doen uitsluitend voor de activiteiten die bijdragen aan de doelstellingen zoals opgenomen in de Samenwerkingsovereenkomst Natuur- en Milieueducatie Zuid West Fryslân 2018. De activiteiten staan beschreven in artikel 2 van deze samenwerkingsovereenkomst. Er zijn geen andere KPI's afgesproken.

Taken/verantwoordelijkheid van de stichting

De stichting:

- *ontwikkelt activiteiten en lesmaterialen die aansluiten bij het beleid van de gemeenten;*
- *ontwikkelt samen met betrokken organisaties voor ieder schooljaar een NME-programma dat invulling geeft aan het beleid van de gemeenten en afgestemd is op de vraag vanuit de scholen;*
- *kan richting de gemeenten voorstellen doen voor in het NME-programma op te nemen beleidsthema's;*
- *draagt zorgt voor de uitvoering van het NME-programma;*
- *brengt het NME-programma actief onder de aandacht van de basisscholen in de gemeenten;*
- *onderhoudt contacten met de basisscholen in de gemeenten;*
- *monitort de uitgevoerde NME-acties;*
- *onderhoudt de website www.groendoen.net;*

De stichting spant zich stevig in om aan deze vragen te voldoen. In het hoofdstuk over Groen Doen is een nadere toelichting op de manier van werken en de ontwikkeling van het aantal deelnemende kinderen en scholen te zien.

Bijlage 11. Social Return on Investment (SROI)

De gemeente De Fryske Marren verbindt als voorwaarde voor de subsidie dat 2% van het subsidiebedrag wordt aangewend om mensen met afstand tot de arbeidsmarkt concreet toe te leiden naar werk. Voor de stichting ENL is dat € 6.999.

Als stichting passen wij al sinds jaar en dag een vorm van social return on investment toe, die deze verplichting overigens ruimschoots overtreft.

- Via een detachering van Empatec zijn twee werknemers werkzaam bij Museum Joure (WSW-regeling, onder aanneming, ('SROI-waarde' in 2023 € 23.458).
- Jaarlijks volgen MBO-stagiaires en soms ook een HBO-stagiaire bij de stichting hun stage (in 2023 waren er drie MBO-stagiaires, 'SROI-waarde' € 7.500).
- Regelmatig bieden wij vrijwilligers een werkervaringsplaats bij het museum.
- Overigens is het bieden van vrijwilligerswerk niet als specifieke vorm van SROI benoemd door de gemeente, maar wij zijn van mening dat dit toch een waardevol sociaal aspect van onze organisatie is.

Bijlage 12 Nevenfuncties bestuursleden

Peter de Jonge	voorzitter Raad van Toezicht van Nieuw Woelwijck voorzitter Gewest Fryslân KNSB bestuurslid Stichting Topschaatsen Fryslân
Anne Carine Verhage	penningmeester van Plaatselijk Belang Oudemirdum. penningmeester van stichting de Hege Gerzen namens Plaatselijk Belang
Lea Limonard	coach bij intercoach adjunct directeur bij de gemeente Ooststellingwerf
Ger Bosklopper	algemeen bestuurslid Stichting Erfgoed Loaijingea penningmeester Vereniging Kerkrentmeesterlijk Beheer, afdeling Fryslân
Rob Tax	werkzaam als interim manager ruimtelijke ontwikkeling. Huidige opdrachtgever (mei 2024) gemeente Het Hogeland. projectontwikkelaar woningbouw (ander gedeelte van Nederland dan ons werkgebied).
Willeke ten Noever Bakker	bestuurslid Nederlandse Vereniging Thematische Filatelie bestuurslid Vocaal Ensemble 'Cantabilé' bestuurslid Vrienden van Museum Joure bestuurslid Bridge Club Capriolen auteur ThiemeMeulenhoff

Nevenfuncties directeur

Iris Nutma	bestuurslid (algemeen) van Stifting Museumfederatie Fryslân bestuurslid (algemeen) van Vereniging Museumfederatie Fryslân

Museum Joure

Museumstraat 2
Postbus 75
8500 AB Joure
t. (0513) 412283
e. info@museumjoure.nl
i. www.museumjoure.nl

Nationaal Landschap/
Bezoekerscentrum Mar en Klif

De Brink 4
8567 JD Oudemirdum
t. (0514) 571777
e. info@marenklif.nl
i. www.nationaallandschap.frl

Groen Doen

De Brink 4
8567 JD Oudemirdum
t. (0514) 571777
e. info@groendoen.net
i. www.groendoen.net